SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)
Štev. (No.) 22-23

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
13. junija 1985

40 LET ZVESTOBE

SPOMINSKA PROSLAVA V BUENOS AIRESU

Slovenska politična emigracija se je po končani vojski razpršila po svetu v prostrane dalje; njeni najstarejši člani so umirali in na njih mesta stopali novi; a vseeno je obdržala skupno vez, ki jih je vsaj enkrat na leto združila v eno samo misel.

Bil je to spomin na veliko tragedijo, ki je zaključila drugi dve tragediji, okupacijo in revolucijo, ki sta sami na sebi bili že dovolj težko breme za slovenski narod. A zadnja, najstrašnejša je bila vrnitev slovenske narodne vojske in civilistov v roke revolucionarjev, ki so nad njimi izvršili genocid, kar danes priznavajo že nekateri od njih samih. Nam pa je ostal spomin, pri nekaterih še vedno boleč, pri drugih bolj racionaliziran, a še vedno prisoten v naših dušah. Iz njega smo črpali in še črpamo sile, ki nas oblikujejo in nam dajejo moč vztrajanja.

Letošnja spominska proslava je bila še posebno zaznamovana, saj je poteklo 40 let od tedaj. Po vsem svetu so se dostojno spominjali padlih, o čemer bomo še poročali, v Buenos Airesu pa je to proslavo že dalj časa pripravljala naša osrednja organizacija Zedinjena Slovenija in njen tedanji kult. ref. dr. Stane Žužek. Dan je bil poudarek na spominu tragedije in na zahvali Argentini za sprejem in možnost svobodnega razvoja naše skupnosti.

Lesorez — IVAN BUKOVEC

Pred spomenikom

V soboto, 1. junija so se proti večeru začele zbirati Slovenci iz vseh okrajev Velikega Buenos Airesa in vseh organizacij v Slovenski hiši. Druga leta se je proslava začenjala z mašo, a letos je bila ta določena za nedeljsko svečanost v stolnici. Tako se je že v zimskem mraku kmalu po 8. zvečer zbrala pred spomenikom padlim v Slovenski hiši precejšnja množica odraslih in mladih.

Vodstvo spominske prireditve je imel novi kulturni referent ZS Miha Gaser, ki je proslavo tudi začel. Sledil je enominutni molk v počastitev padlih protikomunističnih žrtev, med katerim je mladi Gusti Čop na trobenti zatrobil žalostinko.

Pred prižgane plamenice je stopil delegat slovenskih dušnih pastirjev msgr. Anton Orehar in zmolil pred spomenikom padlih obredne molitve za pokoj njih duš in prošnjo k Bogu.

V popolnem molku so nato pristopili k spomeniku, noseč velik venec, previt s slovensko zastavo, predsednik Zedinjene Slovenije Lojze Rezelj kot zastopnik vse naše organizirane skupnosti v Argentini in starešini obeh borčevskih društev Vestnika in Tabora Slavko Urbančič in lic. Ivan Korošec. V tem svečanem trenutku se je pred cerkvijo preko množice začelo razlivati petje Slovenskega komornega zbora pod vodstvom dirigentkinje Anke Savelli — Gaserjeve, s pretresljivo žalostinko Ecce quomodo moritur justus. Tihi glasovi so nam v mraku segali v srca, ki so se spominjala vseh tistih hudih dni revolucije in poznejšega pokola, na vse drage domače in znance, pa na izgubo domovine in zavestno sprejetje bremena begunstva.

Po tej svečanosti je Miha Gaser povabil vse v dvorano, kjer se je vršil drugi del sobotnega programa.

V dvorani

Vso dvorano so prisotni napolnili do zadnjega kotička; skoraj polovico jih je bilo mladih, ki so napolnili balkon; v dvorani pa so bili predstavniki vseh organizacij s predsednikom Slovenskega narodnega odbora Rudolfom Smersujem, predsednikom Zedinjene Slovenije Lojzetom Rezljem in msgr. Antonom Oreharjem na častnem mestu. Za njimi so tudi ostali napolnili dvorano.

Vsak je dobil lepo izdelan program, na katerem je prvo stran pritegoval lesorez Ivana Bukovca Da se to ne pozabi...

Sledil je načelni govor univ. prof. dr. Milana Komarja, ki ga zaradi pomembnosti prinašamo v celoti na uvodnem mestu.

Z mrtvimi romamo živi

Po slavnostnem govoru je sledil odrski prizor z deklamatorskim zborom. Za 40-letnico komemorativne proslave naših junaških domobranskih žrtev je Tine Debeljak ml. sestavil tekst. Izbrani citati iz sv. pisma in osebne kreacije avtorja so harmonično poustvarjali tematiko našega medvojnega trpljenja in begunstva. Vsečasovni in vsečloveški biblični motivi so se izredno približali, kot se to dogaja s teksti humane kvalitete, tudi naš konkretni slovenski zgodovinski realnosti.

Literarno besedilo nam je predstavil spekter doživetij od trpljenja, mučeništva, odhoda v puščavo do poti v obljubljeno deželo; dva intermezza sta nas popeljala v bližnjo slovensko begunsko realnost na argentinskih tleh. In prav ta spojitev vseslovenskega, ki je po eni strani prešinjala to odrsko stvaritev, po drugi strani pa močna sestavina krajevnih oznak našega sedanjega življenja v Argentini, daje temu tekstu naslovljenemu Z mrtvimi romamo živi posebno vrednost in pristnost. Sedanjost slovenskega naroda osvetljena v luči zgodovinskosti in večnosti daje harmonično podobo naše narodne realnosti v tem poetičnem tekstu.

Svojska oživitev te literarne kreacije v živi odrski obliki se je izvedla pod mojstrsko režijo Frida Beznika. Ta zahtevna deklamatorična zborovska predstava je nedvomno zahtevala od režiserja izrazito odrsko obdelavo. Nadvse uspešno je Frido Beznik režiral visokovrstne in okusno izoblikovane nastope. Sodelujoča mladina je pokazala, da obvlada odrsko tehniko, da globoko doživlja odrsko ustvarjanje. Odrska izvedba je dosegla izredno kvaliteto na scenskem prostoru s preprostimi rekviziti, v dramatični razgibanosti, plastičnem ritmu in onomatopoetičnimi oblikami. Z globokim podoživljanjem notranjih in zunanjih dogajanj te pesnitve so požrtvovalno sodelovali: Vera Breznikar, Francka Korošec, Martina Andrejak, Andreja Vombergar, Lučka Poznič, Nevenka Magister, Lučka Jereb, Alenka Magister, Pavlinka Dobovšek, Helena Urbančič, Kristina Kremžar, Gregor Batagelj, Jože Korošec, Marko Breznikar, Emil Urbančič, Jože Oberžan, Tone Rode, Tone Podržaj, Marjan Loboda ml., Marko Vombergar, Luka Debevec in Tinko Selan.

Arh. Franci Klemenc je oblikoval scenski prostor okusno in funkcionalno, Bogdan Magister in Janez Jereb sta pa imela na skrbi lučne efekte.

Številna publika vseh starosti in nastopajoča mladina sta bili združeni v duhu simfonične pesnitve, ki je kot zaključek odmevala v vseh srcih:

„Da se to ne pozabi,
je Gospod izpeljal svoj rod
iz poplavljene dežele:
da z mrtvimi romamo živi,
da z mrtvimi rastemo živi,
da z mrtvimi gradimo živi."

Po končnem odrskem prikazu se je v dvorani razleglo — ne ploskanje, ki ob komemoraciji ni na mestu — ampak junaška domobranska himna Oče, mati, ki so jo iz vseh grl zapeli v čast padlim in potrdilo naše zvestobe.

S tem se je večerni sobotni spominski del nehal, zbrani Slovenci so se hitro poslovili in odšli domov, kajti drug dan, v nedeljo, je bil na programu drugi del — že zjutraj.

Maša v buenosaireški katedrali

V mrzlem jutru so se počasi začele zbirati gruče Slovencev pred cerkvijo na Majskem trgu sredi velemesta in so počasi vstopale v staro buenosaireško stolnico. Pevci so odhiteli na kor, narodne noše so se razvrstile okoli oltarja in napolnile prostor za njim, bivši borci so zasedli prostor na levi strani oltarja, ljudstvo pa je napolnilo ogromno katedralo, posvečeno sv. Duhu; bilo jih je nad 1.300.

Ker je bil kardinal Aramburu zadržan, je namesto njega vodil daritveni obred msgr. Anton Orehar, z njim pa so somaševali še slovenski duhovniki dr. Alojzij Starc in Janez Petek CM, Franc Bergant, dr. Jure Rode, dr. Filip Žakelj, Jože Škerbec, Marko Cukjati CM in misijonar Rado Sušnik; pomagal jim je pa bogoslovec France Šenk. Tako smo lahko opravil ves obred skupaj s pridigo v slovenščini, ki je — verjetno prvič — vso mašo odmevala v tej mogočni katedrali.

(Nadaljevanje na 7. strani.)

FOTOGRAFSKI PRIKAZ SOBOTNE IN NEDELJSKE SPOMINSKE PROSLAVE BOMO OBJAVILI V POSEBNI PRILOGI V NASLEDNJI ŠTEVILKI.

DR. MILAN KOMAR

Smisel domobranstva

„Dom braniti, domobranci, naš je sveti vzor." Tako poje ena izmed domobranskih pesmi in na tem verzu bo slonelo razmišljanje današnjega večera.

1. Dom.

Vsi vemo, kaj je dom. Hotel bi samo poudariti, da ne gre tukaj samo za zemljepisen, krajeven ali družbosloven pojem, ampak za nekaj veliko globljega, za nekaj bitnega, ontološkega. Stari grški krščanski dokument iz 5. stoletja takole nastavi vprašanje: „Bog utrjuje, kar je povezano, za medsebojno prijateljstvo in občestvo in kar je različno, da bo ostalo posamično, po svojem smislu in opredelbi in se ne bo zlilo ali pomešalo. In red stvari in njih potek dokončno in razločno rešuje, da dosežejo njim lastno dobro." (Psevdodionizij, De divinis nominibus, 337.) Takih mest je v grški patristični literaturi veliko. Svet, ki je božje stvarstvo, ni zmeda, ni kaos, ampak je red, v katerem ima vsako bitje svoje lastno mesto in dosega svoje lastno dobro. Grški izraz za „lastno" je „ídion", pa tudi „oikeion"; ta zadnji izraz prihaja od „oikos", kar pomeni hišo ali dom, zato bi se smel prevesti ne samo „lastno", ampak tudi „domače". Prvi domicil vsakega bitja ni neki kraj, neko družbeno okolje, ampak njegovo lastno posamično bistvo, njegova svojstvena narava. Tam je vsako bitje najprej doma.

Edith Stein, Husserlova asistentka, Judinja po rodu, od mladih nog ateistka, poznejša konvertitka in karmeličanka, ena velikih žena sedanjega stoletja, umorjena v koncentracijskem taborišču v Auschwitzu, za katero je menda proces beatifikacije praktično že končan, pravi v svojem glavnm delu „Endliches und ewiges Sein" (str. 382) o angelski družbi sledeče:

„Kraljestvo nebeških duhov
je nekaj popolnega,
vsak član stoji na svojem pravem mestu
in si ne želi nobenega drugega,
vsak je z vsem svojim lastnim bistvom zavarovan,
se razvija brez ovir,
je plodovit,
se hrani iz pravira Ljubezni
in se razdaja v njemu odkazanem območju."

To kraljestvo je podoba idealne, popolne človeške družbe, kjer naj bi vsak član stal na svojem pravem mestu in ne bi silil nikamor drugam, bi bil zaščiten in zavarovan po svoji lastni, brez ovir razvijajoči se naravi — tako rekoč, toplo zavit vanjo (nemški izraz je „geborgen") — in bi se razdajal v svojem območju.

Njeno lastno posamično bistvo je človeški osebi prvi in osnovni dom. Ljudje, ki se ljubijo in se s tem medsebojno utrjujejo v svojem, ustanavljajo družine in domove in tako prevajajo toploto in moč lastnega bistva v sožitje z drugimi. Družina, hiša, dom črpajo svojo milobo, toplino in silo iz neizčrpnih osebnostnih virov. V podaljšavi tega izžarevanja vznikne tudi domovina.

2. V tej perspektivi je treba gledati tudi vprašanje svobode. Slovenska beseda, ki je tudi splošna slovanska beseda, „svoboda", to lepo ponazori. Korenina „svo" pomeni svoje, lastno; korenina „bod" pa gospodstvo in jo imamo v izrazu „gospod", v grški besedi „des-pot-es" in v latinski „pot-entia". Svoboden je človek, ki je sam svoj gospod, kar ne pomeni samo neodvisnost od drugih, ampak predvsem biti gospod na svojem, na lastnem. Dom, domovina sta neločljivo povezana s svojim, z lastnim. Odpad od domovine in nezvestoba do lastnega rodu se navadno začneta zelo globoko: človek noče biti, kar v bistvu je, se ne sprejme. Ravno tam pa se začne tudi notranja nesvoboda, oviranje nenehnega notranjega razmaha, ki ga onemogočajo predvsem notranje zapreke. Suženj, ki živi v skladju s samim seboj, je lahko veliko bolj svoboden, je učil filozof Seneka, kot gospodar, ki je v svojem srcu razdvojen in oviran.

Osebno premoženje ali lastnina je gospodarska opora in kritje, da se lastno življenje lahko uveljavi v življenju. Marksistično nasprotovanje osebni oziroma zasebni lastnini izvira iz marksističnega nerazumevanja osebnega ali zasebnega življenja, o čemer se vsakdo lahko prepriča, če pazljivo prečita Marxove mladostne filozofsko-ekonomske rokopise.

Tako bomo lahko razumeli tiste lepe Tavčarjeve besede, ko govori v „Cvetju v jeseni" o kmetu kot kralju:

„Kmet je kralj. Če ima dobro in čedno napravo, če ima primerno zemljo, da jemlje iz nje življenje in davek, če nima dolgov, pač pa polne hleve, in če ima kopico zdravih in pokornih otrok, je kmet kralj, neodvisen od vsega sveta."

Ne samo kmet, vsakdo, ki se je ustalil v svojem, ki ima zadosti za življenje in druge potrebe, ki ima urejen dom, ki biva v miru s samim seboj in z Bogom, je kakor kralj.

In če denemo namesto besede „kralj", besedo „svobodnjak", bi lahko rekli, da je zdrava tista družba, ki pomaga, da vsakdo zasede svoje mesto, da postane gospod na svojem, svobodno bitje, z absolutno vrednostjo, odsev Absolutnega bitja z veliko začetnico, to je osebnega Boga.

3. Biti na svojem, imeti dom, je zato bistvena dobrina človekova, brez katere je človek notranje razdejan in opustošen, žrtev ene največjih krivic, ki ga morejo zadeti. Kot pravi Simon Jenko („Trojno gorje"):

„Gorje, kdor nima doma,
kdor ni sam svoj gospod,
naj križem svet preroma,
saj tujec je povsod."

Kdor je ukoreninjen v svojem, zadovoljen v svojem, ne sili v tuje, ampak pušča, da tudi drugi okrog njega žive na svojem. To je prelep program družbenega, pa tudi mednarodnega sožitja. Ni družbe brez zasidranosti v svojem.

France Prešeren je to misel izrazil v „Zdravici":

„Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da koder sonce hodi,
prepir bo iz sveta pregnan,
da rojak prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak."

4. Vsako ustvarjeno bitje odseva v mejah svojega bistva neskončno Stvarnikovo popolnost. Zato je izpopolnjevanje kakršnega koli ustvarjenega bitja že bližanje Bogu, neka povečana sličnost Stvarniku. „Perfectio uniuscuiusque est similitudo Dei," uči Tomaž Akvinski (Prim. I, 13, 2 c). Vsako bitje pa se more izpopolnjevati le v linije lastne narave, v mejah svojega bistva, iz svojega in na svojem. Drevo raste iz lastnih korenin, človek razvija svoje, ne tuje talente, udejstvujoč lastne naravne zmožnosti. Resnični razvoj ni nekaj anarhičnega, nekaj eksplozivnega, ampak je tesno podrejen naravnemu redu.

Ker je človek podoba božja, „imago Dei", je še posebej poklican k popolnosti. Najlepšo razlago teze, da je človek podoba božja, pravi Edith Stein, jo najdemo v evangeljskih besedah: „Bodite popolni, kot je popoln vaš nebeški Oče." Podoba božja ni samo beseda ugotovitve, da smo, kar smo, ampak je tudi program, silna dinamična zahteva, ki

(Nad. na 2. str.)

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Smisel domobranstva

(Nad. s 1. str.)

nam kaže pot navzgor. (Die Frau, 135)

Kdor hoče biti Bogu podoben, mora biti zares sebi podoben in kdor hoče biti res sebi podoben, mora biti Bogu podoben. To je kratko in jedrnato izrazil v 12. stoletju sv. Bernard (Govori o Visoki pesmi, 82, 5 in 8):

Deo similis, sibi similis,
Deo dissimilis, sibi similis,
(Kdor je podoben Bogu, je sebi podoben;
kdor ni Bogu podoben, ni sebi podoben.)

Velja pa tudi:

Sibi dissimilis, Deo dissimilis,
sibi similis, Deo similis.
(Kdor ni podoben sebi, ni Bogu podoben,
kdor je sebi podoben, je Bogu podoben.)

Edith Stein pravi enako:

„Kdor ni prišel do samega sebe,
ta ne bo našel Boga
in ne bo prišel do večnega življenja.

Ali točneje rečeno:

Kdor ne najde Boga,
ta ne bo našel samega sebe
in ne bo prišel do vira večnega življenja,
ki čaka nanj v njegovi najglobljі notranjosti."
(Endliches und ewiges Sein, 465)

V tej smeri moramo razumeti Župančičev pretresljiv krik: „Da mi je priti do svoje podobe!" („Podoba" v zbirki „V zarje Vidove"). Učitelji duhovnega življenja vseh časov so podčrtavali vzporednost spoznanja samega sebe in spoznanja Boga. Zatirati moramo maske, lažne podobe, nerede in napake, ne pa podobe božje, ki je v nas in tvori naše čisto, osebno, neponovljivo bistvo.

5. Ustvarjena bitja nosijo zato sama v sebi ideal, ker so bila ustvarjena po božji ustvarjalni zamisli ali ideji, katere pečat je prav njihovo bistvo. Tomaž uči, da je bistvo stvari nekak pečat božje zamisli v stvareh (quaedam sigillatio scientiae divinae in rebus, De veritate 2, 1, ad 6).

Krščanski realizem si ne postavlja umetnih idealov, tvorb zgolj človeške fantazije in ambicije, ampak razbira v stvareh samih njihovo skrito idealnost, ki jo je treba razviti.

Razviti svoje bistvo, tudi na višini narodnega življenja, je zato zares svet ideal, svet vzor.

6. V razvoj pa spada tudi borba. Na prvem mestu borba za razvoj, za popolnost, za razmah, in na drugem borba proti oviram, nevarnostim in nasprotovanju.

Misel na svoje, na lastno, na lomače, na dom, na domovino, nam prikliče takorekoč sama po sebi misel na njeno ohranitev, zaščito in obrambo. Živimo sicer v redu božjega stvarstva, v svetu božjega in naravnega reda, ki pa je bil ranjen in zmaličen po grehu, zato se razvijanje svojega ne more vršiti vedno v miru in brez ovir, temveč zahteva napore in borbe.

To je filozofsko, metafizično ozadje verza domobranske pesmi: „Dom braniti, domobranci, naš je sveti vzor!"

Ni treba, da so nam ti pojmi in te stvarnosti, o katerih smo razmišljali, vedno zavestno pred očmi, kajti tako so zapisani v naravo samo, da jih človek nekako instinktivno čuti, ker so del zdravega čuta. Kadar jim preti nevarnost, zdrav človek spontano reagira in prava smer akcije je navadno instinktivno zaslutena, predno je bila zavedno jasno umsko določena.

7. Vse pa, kar je bilo rečeno do sedaj, velja samo v okviru realistične, krščanske filozofije, za katero je posamično bitje nekaj konsistentnega, ki ima svoj smisel in svojo vrednoto, in če gre za duhovno posamično bitje, kot je človeška oseba, je tu konsistenca še posebej važna in ima absolutno vrednost. Človek je mali „absolutum", podoba neskončnega Absoluta, vsepresežnega osebnega Boga.

Filozofija pa, ki tega ne priznava, ki enači Boga s svetom in svet z Bogom, ne more dopustiti niti osebnega, presežnega Boga, niti avtonomne človeške osebe, ki je njegova podoba.

Nemška klasična filozofija, ki dominira skoraj dvesto let zapadno kulturo, zlasti pa njen najvažnejši predstavnik Georg Friedrich Wilhelm Hegel, predstavljajo tako filozofijo. Marksizem je v bistvu hegelizem. Če bi imeli na razpolago nekako magično protihegeljansko žvepleno kislino in bi z njo polili marksizem, bi od njega bore malo ostalo.

Vsi prej obravnavani pojmi: posamično bitje, lastno bistvo, svoj položaj, razvoj iz lastnega in na lastnem, izpopolnjevanje, dom, domačnost, lastnina, domovina, obramba svojega in podobno so Heglovi filozofiji popolnoma tuji.

Posamično bitje je za Hegla le bežen pojav celote, kot val na površini oceana, ki vznikne iz vodne mase in ga vodna masa takoj nato spet povzame vase. Nima svojega bistva, svoje konsistence: njegovo bistvo je celota. Zato se človek ne sme upirati poteku sveta (Weltlauf), to je zgodovini, ne sme se ustavljati nasprotovanjem in skušati biti on sam, nadajati si neko trdno osebnost in misliti, da je nekaka mala zaokrožena celota. To je za Hegla nesmisel in nemorala: treba je plavati s tokom, naj gre, kamor hoče.

8. Ravno tako ne sme človek obtičati v svojem okolju, v družini, v domu, v toplem območju srečnih vezi. To bi pomenilo ustavljati se luči razuma, ostajati v neki skoraj živalski lagodnosti in omejenosti: „Zakon družine, pravi Hegel v svojem težkem, zavitem jeziku, v „Fenomenologiji duha" (španska izdaja str. 269), je bistvo, ki je v sebi, notranje bistvo, ki ne sloni na luči zavesti, ampak ostaja notranje čustvo in kot nekaj božanskega, izločenega iz realnosti."

„Zato, človeški zakon v svojem
vesoljnem konkretnem bivanju,
skupnost,
moškost v svojem splošnem delovanju,
vlada v svojem realnem postopanju,
je, (ist),
se giblje (bewegt),
se drži (erhält)
s tem, da žre vase (in sich aufzehrt) posamičnost
hišnih bogov
ali posamično neodvisnost družin,
ki jim gospoduje ženski duh,
da jih razpusti v svoji nepretrgani fluidifikaciji."

(Fenomenologija, 281)

Če danes ta prireditev ne bi bila slovesna počastitev padlih domobrancev in če bi bile okoliščine in čas za to primerni, bi ne bilo napak postaviti na oder tablo, napisati s kredo omenjeni Heglov odstavek in ga podrobno razčleniti, da bi tako umeli tisto skrito jedro zmotne, nečloveške filozofije, katere siloviti vpliv je oblikoval zadnji dve stoletji.

Družba žre posamičnost, jo uničuje, jo razblinja, Luč je v splošnosti; posamičnost, domačnost je tema; moškost vodi v nedoločeno prostranost, ženski duh pa reakcionarno tišči nazaj v posamičnost in v omejeno določenost.

9. Točno tu, v tej točki se rodi komunizem, ki ni gibanje za socialno pravičnost, ampak socialno-politični izraz filozofije generičnega bitja (Gattungswesen), katerega bežni izraz je posameznik. Kdor tega ni videl, bo od komunizma poznal le tenko površino.

S tem pa nočemo trditi, da so vsi komunisti to vedeli, da se tega jasno zavedajo in da so to stališče z jasno zavestjo sprejeli. Človek je večkrat širši in globlj kot njegova ideologija. Drugič spet je ideologija zgolj površno, pragmatistično privzeta. Ne manjkajo tudi med nosivci zmot ljudje izrazite dobre vere. A to nič ne izpremeni dejstva, da je prav to skrito miselno jedro tista ideološka dinamična vzmet, tista temna mistika, ki je dala silo in smer ne le marksizmu ampak tudi mnogim drugim socialno-političnim tokovom sodobnosti. Npr. fašizmu, nacizmu in raznim zapadnim idejno bolj zastrtim pojmovanjem demokracije in ekonomije.

Še en citat iz Hegla (Fenomnologija, španska izdaja str. 267), da bo stvar še bolj jasna:

„Da se posamezniki ne ukoreninijo in utrdijo v svoji izolaciji in s tem povzročijo, da se celota razkroji in duh razblini, jih mora vlada vsako toliko časa stresti v njihovi notranjosti z vojnami in tako zlomiti in zmesti njihov ustaljeni red in pravico do neodvisnosti, in jim tako dati čutiti s to muko, njim posameznikom, da ko tiščijo v svoje, se izločajo iz celote in težijo v zasebno bivanje in osebno varnost, da je njihov gospod in gospodar smrt."

„Neskončna moč negativnosti", pravi Hegel.

„Die Kunst des Sterbens, umetnost umiranja" je definiral Heglovo filozofijo dunajski katoliški zgodovinar Friedrich Heer (Hegel, Fischer Verlag 33).

10. Razlaga vsega tega je le ena: Če je človek res **imago Dei**, podoba božja, je zavračanje transcendentnega, presežnega, osebnega Boga, tudi zavračanje njegove podobe. Neizprosna logika ateizma. Kjer ni prostora za osebnega Boga, ni prostora za osebnega človeka.

11. Ta bežnost ne zadeva samo človeka-posameznika, ampak tudi družbe, države in narode. Vesoljni duh se izraža v vodilnih narodih, pravi Hegel v „Enciklopediji" § 550, ki v določenih dobah vodijo zgodovino, a ko so opravili svoj posel, jih zavrže in pahne v razpad in pozabo. Zgodovina, ki je beg (Weltlauf) se sproti osvobaja svojih prejšnjih tvorb.

12. V Heglovem zajemu tudi ni mogoče govoriti o pravičnosti. Pravičnost je krepost, ki daje vsakemu svoje. Kjer ni svojega, ki je pred vsakim človeškim delovanjem, pred vsakim družbenim ukrepom, ni mogoče govoriti o pravičnosti. Pravičnost predpostavlja dani, od človeka neodvisni naravni red. Zato je tudi v marksizmu, ki je simplificirana socialno-politična aplikacija Heglove filozofije, pravičnost tuje telo, ki ga sicer taktika in propaganda izrabljata, a pojmovno nima nobene podlage niti smisla.

13. Vse to je mladina, na kateri je potem slonela teža domobranstva, nagonsko čutila; čutila je v komunističnem osvobodilnem gibanju nekaj lažnega, neiskrenega, nekaj popolnoma neslovenskega. Bilo je sicer med nami — ne bom rekel veliko globokega filozofskega znanja — a bilo je obilo načelne jasnosti, a zdi se mi, da sta bila naravno spontano nezaupaje in odpor še veliko močnejša.

Spominjam se razgovora s pokojnim šturskim župnikom msgr. Gregorcem, ki sva ga imela na ajdovskem mostu ob začetku domobranstva. Rekel mi je, da ko je prvič slišal o partizanih, se mu je že samo ime uprlo, tako neslovensko, internacionalno, mehanično je zvenelo.

Danes je vsem jasno, da marksizmu ni šlo za slovenstvo. Njegova brezbrižnost spričo biološkega propadanja našega naroda zaradi nazadovanja rojstev in oslabitev družin in njegov pritisk v smislu političnega in kulturnega centralizma in unitarizma to neizpodbitno dokazujeta.

14. Boj med domobranstvom in partizanstvom je bil spopad dveh nespravljivih svetovnih nazorov, dveh načinov mišljenja, dveh globokih mistik, ki se absolutno izključujeta.

Sprava je možna med ljudmi, med osebami, nikdar med idejami. Medtem ko naš svetovni nazor narekuje izločiti iz naših src vse sovraštvo, ves gnev, kajti tudi nasprotnik je podoba božja in zato vreden spoštovanja in ljubezni, nam isti svetovni nazor narekuje ne popuščati zmotnim idejam, ampak ohraniti za vsako ceno miselno jasnost in trdnost načel.

15. Večkrat je bilo slišati s strani kritikov domobranskega odpora, da je šel ta odpor proti zgodovini. Tudi kak zmešani ljubljanski teolog je tako govoril.

Tako mišljenje je že hegeljansko. Za Hegla ne eksistira nič izven poteka sveta, ki je zgodovina. Kar se je zgodilo, je brez priziva, brez apelacije. Kar se je zgodilo, je definitivno. Zato je zanj vesoljna zgodovina, vesoljna sodba. „Weltgeschichte ist Weltgericht".

Zgodovina pa ni za nas, ki Hegla ne priznamo, nobeno brezosebno božanstvo, ki mu je treba parirati, ampak je rezultat osebnih delovanj: najprej Boga in njegove Previdnosti, nato angelskih zborov, ki mu služijo v vladanju sveta, demonskih sil, ki se mu upirajo, in človeških volj, ki sodelujejo z enimi ali z drugimi, v kolikor so obrnjene v dobro ali v zlo. Zato je zgodovina skrivnostna in ji na tem svetu nihče ne vidi do dna. Hegel in za njim marksisti so pa tudi racionalisti: zanje človeški razum prodre v ves smisel zgodovine, ker ta, po njihovem zajemu, nima globine, ker je le potek dogodkov, razvijanje svetnega duha, brez transcendentnih korenin.

Poslušati je treba resnico, ne zgodovinski potek, ki je lahko globoko zmoten, zmeden in nepravičen. Poslušati je treba glas narave, naravnega reda, ki je izraz božjega ustvarjalnega uma, božjega Smisla.

Iz tega Smisla črpa smiselnost tudi naša domobranska borba. Zato smo branili svoj dom, zato je bila ta obramba naš sveti vzor.

„Dom braniti, domobranci, naš je sveti vzor!"

Tone Brulc

Presveta je slovenska zemlja

Telo se je le počasi umirilo po strelu v zatilnik in suknjič je zvit ležal skoraj pol metra od nog. Gledalci so se razšli nekaj minut prej, vendar je v obzidanem dvorišču še bilo čutiti vonj smodnika. Oznovca, ki sta streljala na daljavo treh metrov, sta še slonela na ograji, čakajoč na tovornjak. Ko sta zaslišala brnenje motorja, sta se približala in prvi, rdečeličen fant iz Divače se je sklonil in strokovnjaško stresel suknjič, ki ga je pobral s tal.

„Bal sem se da se bo res izpolnila želja temu hudiču in da bova ob suknjič." Gospodarsko ga je otresel, si ga ogledal od vseh strani in vesel vzkliknil: „Niti kaplje krvi nikjer! Kaj misliš, koliko bova dobila zanj?"

Drugi, ki si je ogledoval čevlje, se je razočaran obrnil k rdečeličnemu: „Še obutve nimajo kaj prida in zato te budijo ob štirih zjutraj! Bliže zapelji! Kaj zijaš tam, kaj misliš da ti ga bova do vrat vlačila," je zaklical vozaču tovornjaka, ki je obstal pri vhodu.

Počasi se je premaknil pokrit tovornjak in motor je nadušljivo zahropel, ko se je začel premikati po ozkem dvorišču. Ko je končno obstal poleg onih dveh, je voznik skočil iz kabine in jima odprl zadnja vrata.

Tisti iz Divače je vrgel suknjič v kabino, nato sta se sklonila k negibnemu telesu, ga dvignila in s sunkom vrgla v notranjost. Zamolklo je zabobnelo, ko so najprej glava, nato pa še noge udarile ob plačevinasta tla.

„Čez uro bova nazaj, počakaj naju pri stražarnici. Gotovo imajo že pripravljeno kavo, če ne, jo pa ti pripravi. In na naju ne pozabi!" mu je naročal tisti, ki si je ogledoval čevlje in ga je govorica izdajala za Tržačana.

„Da mi ne bosta spet pustila vse krvavo. Spredaj je metla, malo peska pa že lahko vržeta in pometeta, kot se spodobi," je še naročeval vozač Ljubljančan.

Tovornjak je kot nerodna žival rinil skozi ozka vrata in izginil v noč.

— — —

V kavarni „Al cavaletto bianco" so bile samo tri mize zasedene. Pri eni je sedela dvojica Tržačanov in potrpežljivo žulila že napol prazna kozarca, pri drugi sta sedela dva moška, navidezno uradnika, ki sta samo tu pa tam spregovorila kako besedo in dvignila glavo, samo ko sta klicala natakarja, da jima prinese drugo kavo. Pri tretji so sedeli trije in njihovi glasovi so se mladostno prepletali med seboj; zdelo se je, da komaj čakajo, da eden konča, ko se je že drugi vmešal v pogovor.

Ura je bila že čez enajst in natakar si je skrbno pripravljal obložen kruhek, da ga vzame s seboj ob polnoči, ko bo zaprl kavarno.

Tržačana sta se počasi dvignila in odšla in natakar si je oddahnil. Še onadva naj odideta, ki sta pila kavo, te tri bo pa moral opomniti, ko bo pobrisal mizo, odnesel kozarce in postavil stole na mizo, da je že ura.

Vstopil je mlajši moški s trdimi koraki in se nameril k natakarju. Ošinil je onadva, ki sta pila kavo, in komaj zaznaven znak bi dal vedeti, da se poznajo, medtem ko se za one tri ni zmenil. Naročil je kozarec belega vina in se zatopil v časopis, ki je ležal na pultu.

Starejša dva, ki sta pila kavo, sta se dvignila, poklicala natakarja, plačala in z brezbrižno hojo odšla.

Tisti trije so še naprej gonili svojo, ne da bi dali končati drug drugemu, moški pri pultu je pa samo tu in tam stegnil roko po kozarcu, ne da bi odtrgal oči od časopisa: bila je lepa, negovana, s prstani na dveh prstih.

„Meni je mama dala samo eno srajco v kovček, drugo sem imel na sebi. Le kaj bi vlačil toliko stvari okrog, če se pa misliš vrniti čez en teden?"

„Jaz pa niti kovčka nisem imel, tako se mi ni bilo treba bati, da mi ga ukradejo."

„Kaj je res, da te je gospodinja slekla in ti vso obleko prekuhala, Binko, ker se je bala uši?".

Pri imenu Binko se je onemu pri pultu za spoznanje stresel časopis, roka pa je tokrat segla trdo in odločno po kozarcu. Izpraznil ga je, z očmi poiskal natakarja. Denar je pustil na pultu in odšel s prožnim korakom.

„Beži, beži, le kdo ti je to natvezel," je odvrnil Binko smejoč se. „Ne vidiš, da bi uši pri meni imele kaj lahek opravek. Na tebi bi seveda imele pravi praznik. Najbrž bi bilo treba še tebe prekuhati, ker so se ti zarile v mast."

Pogovor je tekel naprej brezskrbno, včasih v šaljivem tonu, včasih pa so iz njega pogledovali nedavni spomini in dogodki.

Ni jim še zmanjkalo spominov, ko so se dvignili, plačali in odšli v neredu, vedno govoreč, proti vratom. Pred vrati so še postali, potem pa zavili vsak v svojo stran.

Binko je krenil ven iz središča mesta. Hodil je zamišljen, kot da bi premleval, kar so pravkar govorili v kavarni. Sence kostanjevih vej so stezale sečne roke za njim, kot da bi ga hotele zadržati.

Neslišno je pridrvel avto po asfaltirani cesti in utripnil z lučmi nekaj korakov za njim. Ko se je obrnil, je skočila senca izza kostanja in zamahnila — udarca po temenu ni več čutil.

Dva, ki sta sedela v avtu, sta se vrgla na Binka in ga sunila na zadnji sedež. Vozač ni niti izstopil in že je avto oddrsel po temni progi asfalta proti Opčinam.

— — —

Willy Bell se je zaspano prestopal z ene noge na drugo: zameniti bi ga morali čez nekaj minut in v mislih je že imel sestavljen načrt, kako bo prebil ostanek noči. Ko je zagledal avto, ki je drsel proti meji, je malomarno dvignil desnico z belo narokavnico, ki se je zasvetila v temi. Iz avta se je slišalo pridušeno petje in sodeč po vožnji, tudi vozač ni bil trezen.

Ko je avto obstal, je Willy pogledal v notranjost: vozač in trije, ki so sedeli zadaj — družbica, ki se vrača v Jugoslavijo, potem ko je pregloboko pogledala v kozarec. Petje je potišalo, vendar ni prenehalo.

„Home, Johnny, home," je stegnil vozač roko in naslonil glavo na dlan, da bi pokazal, da so zaspani.

„What a strange people," je pomislil Willy. „Mi v Ameriki pijemo, da se otresemo skrbi, ti pa da lahko spe in prej morajo še peti."

Velikodušno je dal četrt obrata in s stegnjeno desnico pokazal, da imajo prosto pot.

— — —

Avto je odbrzel in na jugoslovanski strani je še prisedel k vozaču mlajši gospod, ki se mu je poznala ljubljanska uglajenost, ki pa ni bila v skladu z rezkim: „Naprej!"

Pesem je sedaj bila odveč, začel se je stvaren pogovor.

„Vse v redu?" je vprašal novi sopotnik onadva, ki sta sedela zadaj.

„Mislim, da vse, vsaj sledil nam ni nihče do meje," je odgovoril tisti s trdo hojo in stresel Binka za lase. „Če

Izvlečki iz sestavka v še neizdanem Kocbekovem zborniku, ki ga je oblast v Ljubljani prepovedala, a je sprožil plaz vprašanj o pokolu domobrancev po vojni. Posnemamo ga po Naši luči, št. 5:

— — —

Ker „prepovedano“ besedilo ilegalno kroži po Ljubljani in je priljubljeno berivo vedno širšega kroga Slovencev, ne kršimo pravil novinarske poštenosti, če si ga v celoti ogledamo.

Spomenka Hribar

KRIVDA IN GREH

VPRAŠLJIVOST REVOLUCIONARNEGA „PRAVOSODJA“

V prvem delu besedila Hribarjeva obravnava Kocbekove partizanske dnevnike, zbrane v knjigah Tovarišija in Listina. Omejuje se izključno na Kocbekov odnos do tako imenovane revolucionarne justice, kakor jo je izvajal sam vrh slovenskega enobeja, ki je določal po svojih merilih, kdo da je sovražnik in koga je treba likvidirati.

Hribarjeva ugotavlja, da je imel Kocbek na začetku to „justico“ za upravičeno in jo skušal tudi miselno utemeljiti. Ob posameznih in vse številnejših nesmiselnih likvidacijah slovenskega „nasprotnika“ pa je vedno jasneje videl, da si takšna „justica“ lasti nevarno pravico izključnega razsojanja nad krivdo posameznika; še več: posameznika popolnoma podreja svojim merilom in ga po njih tudi likvidira. Kocbek je vse razločneje spoznaval, da ni mogoče več opravičevati takšne „justice“ v imenu revolucije, saj bi to pomenilo rušenje vseh človeških vodil in popolno zanikanje posameznika.

Hribarjeva zatem obširno razčlenjuje razpetost, ki jo Kocbek vidi med človekovo osebno usodo in njegovo zavezanostjo občestvu, narodu, in ki je v času narodove ogroženosti še posebej velika. V tej razpetosti vidi Kocbek človekovo krivdo, ki jo je treba pogumno vzeti nase in jo podpisati s svojo krvjo. Tej krivdi se ne moreš izogniti, če sploh hočeš delovati. Hribarjeva pravi: **„Ta krivda je naše znamenje, naša skupna hvaležnost. Naša zgodovina.“**

„BRATOMORNA KRIVDA“ IN „BRATOMORNI ZLOČIN“

„Toda naš NOB ni bil samo narodnoosvobodilen, bil je tudi revolucija. In bratomorni boj.“ Tako ugotavlja Hribarjeva in nadaljuje: **„Kolikor bolj se je vojna širila kot bratomorna vojna znotraj narodnoosvobodilnega boja, toliko bolj se je večala Kocbekova zgroženost nad tragiko, ki se je odvijala pred njegovimi očmi. In toliko bolj se je večala distanca do revolucionarne logike oziroma njene justice.“**

Sledi prikaz razkoraka med Kocbekom in Kidričem zaradi vse pogostejših likvidacij slovenskega „nasprotnika“ kot tudi v samem pojmovanju enobeja. Hribarjeva ugotavlja, da je Kidrič NOB vse bolj podrejal revoluciji. To pa pomeni, da je znotraj naroda vse bolj divjala revolucija pod krinko narodnoosvobodilnega boja. S tem pa se je tudi poglabljala nesreča bratomorne vojne med Slovenci.

Hribarjeva piše, da je za poboj domobrancev zvedela šele leta 1976, ko so Naši razgledi ponatisnili Kocbekov pogovor, objavljen v Trstu. Zatem daje duška svoji osebni prizadetosti nad zločinom, storjenim nad mnogimi nedolžnimi. Med drugim piše: **„...vsa človeška zloba se je zbrala v določitvi, da se ti ljudje brez obtožbe in sodbe — in torej brez vsaj načelne milosti — kaznujejo s smrtjo. In ves zločinski pogum, da se je to dejanje zgodilo.“** Takšnega dejanja v mirnem času po njenem mišljenju ne more nobena stvar opravičiti. **„Pobiti ljudi brez sodbe, kot klavno živino, v tisoč kosih, je zločin nad narodom! Ne samo nad tistimi, ki so bili pobiti, temveč tudi nad tistimi, ki so ostali živi... Nad nami. Izhaja iz povampirjene samo-volje, ki je vzela smrt v svoje roke kot dokončno znamenje nihilizma moči,“** ugotavlja Hribarjeva.

„ODVEZA OSEBNE ODGOVORNOSTI“

V nadaljnjem pisanju Hribarjeve se odslej prepletajo osebni občutki prizadetosti z zapisi iz Kocbekovih dnevnikov. Osrednja misel je, da je po pravilih revolucionarnega sklepanja posameznik odvezan svoje osebne odgovornosti in s tem tudi svojega edinega dostojanstva in podvržen nekakšni skupni odgovornosti, ki pa jo določajo le revolucionarni „izbranci“ in ne človekova vest. Le tako se je lahko zgodilo, da **„...so ‚kaznovalci‘ svojo vest preslišali na račun nekakšnega absolutnega pojmovanja zgodovine, države, revolucije, kolektivne blaginje“.**

Prav ti revolucionarni „izbranci“ določajo, kdo je narod in kdo njegov nasprotnik. **„Ves narod je tako povsem samoumevno razdeljen na Subjekt in na Objekt; Subjekt ustvarja zgodovino, Objekt ali bolje objekti pa smejo in morejo slediti Subjektu in sicer disciplinirano in voljno, če ne, bodo brezpogojno in brezprizivno oklicani za sovražnika Subjekta (=oblasti) in s tem za sovražnika naroda, za suho vejo na narodovem telesu, ki da jo je nujno treba odžagati.“**

Hribarjeva je zvesta sama sebi in dosledna do kraja: **„Takšna identifikacija z ideologijo — katerokoli... — ko posameznik preslišiti nemir svoje vesti, je sama v sebi omogočanje zločina.“** Hribarjeva se sprašuje, kako najti pot iz tega uničujočega načina mišljenja. Sprašuje se: **„...kje je meja med blaženo krivdo in grehom nad bližnjikom?“**

„SVETOST ŽIVLJENJA“

Hribarjeva razmišlja o človekovem življenju, ki je sveto in nedotakljivo. Nihče nima pravice ogrožati ga, nobena sila zgodovine ne opravičuje uničevanja življenja. Tako pride do sklepa: **„Čut za spoštovanje človeškosti, življenja in smrti je torej tista meja...“** Zato ugotavlja, da **„zahrbtno in brezumno likvidiranje tisočev ljudi po vojni“** te svetosti življenja ni spoštovalo.

Zatem sledi nekaj strani osebnih razmišljanj o vesti, Bogu, svobodi, življenju in smrti, sovraštvu in odpuščanju, v zvezi s pobitimi na Rogu in njihovimi krvniki. Te strani pričajo o duhovni globini Hribarjeve in o poštenem namenu njenega pisanja. Posebej pretresljivo je mesto o nenadomestljivosti človekovega življenja: **„To mesto je z njegovim odhodom izpraznjeno, to prazno mesto je zev, rana sveta, ki kliče brez besed v zbranosti pred nedoumljivo človekovo usodo. To mesto mora ostati prazno, kar pomeni, da ni nobene utemeljitve za smrt — in nobenega opravičila ‚osmislitve‘ za nasilno smrt. Nobenega. To je prazno mesto, mesto svetega... Poboj domobrancev na Rogu šele zdaj vidim kot t r a g i k o z l o č i n a naroda nad samim seboj! Kot greh zoper bližnjika.“**

„ZLOČIN KOT ZAČETEK“

„S samim tem dejanjem, s pobojem domobrancev je bila na novo, z grozo fizičnega uničenja dela naroda, dosežena z-edinitev. Ta zločin je hkrati ZAČETEK. Hkrati ZLOČIN in hkrati ZAČETEK.“ z grozo ugotavlja Hribarjeva. Vendar je ta groza naša skupna slovenska usoda in jo moramo končno sprejeti nase: **„Toda najprej si jo moramo dvigniti v spomin kot narodovo tragedijo, da jo bomo sploh mogli pozabiti kot sovraštvo. In da bomo zmogli postati eno narodovo telo...“**

Hribarjeva se zaveda, da ima takšno dejanje svojo zgodovinsko težo in je pogoj za zdravje narodovega duha. **„Ni Odgovora, ki bi to dejanje dokončno opravičil, in tudi ni odgovora, ki bi to dejanje dokončno obsodil... Poboja domobrancev na Rogu ni mogoče zanikati, zaničiti.“** Pač pa ga je treba pred slovensko zgodovino priznati.

POT K OČIŠČENJU

Hribarjeva preide k premišljevanju, zakaj se je grozota poboja v Rogu slovenskemu narodu prikrivala in se še prikriva, in ugotavlja: **„Do tega poboja še danes nimamo sproščenega razmerja; še danes se nadaljuje nihilizem — zamolčevanjem... še po tej grozotni smrti jim nismo dali odveze, še danes veljajo domobranci in samo domobranci za edine krivce, za absolutno krive, še kot mrtvi.“** Posledice takšnega zadržanja so za narod vse prej kot dobre: **„Narod ki mu je zakrit — ki si zakriva del svoje zgodovine, živi, kakor da bi je ne imel... Narod, ki nima svobodnega, sproščenega in ljubečega razmerja do svoje zgodovine, je sam zapisan ne le istim napakam, ki jih je kot narod že storil sam nad sabo, temveč ponavljanju enakih napak, ki naj bi druga drugo utemeljile, a se le kopičijo na poti samouničevanja.“**

Hribarjeva s Kocbekom premišljuje o krivdi naroda nad samim seboj in o pogubnosti zmage, ki je slepa za človeške nesreče. Spoznati moramo, zatrjuje, da so bili domobranci del našega naroda in še mrtvi to ostajajo in obvezujejo nas žive na odkrito in pogumno dejanje: p r i z n a n j e z l o č i n a n a d n a r o d o m. **„Jasna in pogumna zavest bi zmogla ne le priznanje tega zločina kot zločina, temveč bi zmogla tudi to, da bi ti množični grobovi, kjerkoli že so, postali eno od svetih mest na naši zemlji, dostopni ljudem, da jih obiskujemo, — če ne že to, da se žrtve prekopljejo in dostojno pokopljejo, kakor je primerno naši kulturi in civilizaciji. Ne zato, ker so bili domobranci, ampak ker so bili ljudje. Dostojni pokop bi bil dogodek za nas, žive, z nami bi se dogodila bistvena sprememba naše zgodovinske biti, saj bi bili sposobni sprave s smrtjo in svojo lastno zgodovino.“**

„NARODNA SPRAVA“

„Prvo dejanje narodne sprave je priznanje te krivde te naše velike krivde,“ pravi Hribarjeva in skupaj s Kocbekom ponavlja: **„Brez tega dejanja Slovenci ne bomo stopili v čisto in jasno prihodnost.“** Zato, nadaljuje Hribarjeva, moramo preceniti celoten položaj: **„...kje smo? Kako smo? Kako bomo jutri?“**

Ugotavlja, da smo kot narod razklani, sami v sebi sprti. Potrebno bi bilo popolnoma novo narodno izhodišče, ki bi združevalo vse Slovence ne glede na prepričanje. Ideologija bi se morala umakniti zdravim narodovim silam. Hribarjeva ne zanika povojnega razvoja Slovenije, trdi le, da moramo končno izstopiti iz ideološke Resnice, ki je naš narod pregloboko potopila v sovraštvo in ga še vedno z njim napaja. Znova zatrjuje: **„Spoštovanje smrti in spoštovanje svojih lastnih mrtvih, vseh mrtvih, je mogočnost za preseženje nihilizma in možnost za javljanje s v e t e g a med nami... Prej ali slej bo treba vzeti nase to trpljenje.“**

Hribarjeva se jasno zaveda teže svojega pisanja kot tudi možnosti morebitnih posledic. Sama pravi: **„Seveda more tak način pisanja zbuditi hude odmeve v družbi, v kateri je ‚verbalni delikt‘ večji greh, kakor pa dejanje, ki ga opisuje.“** S tem pa je Hribarjeva pokazala, kje so korenine slovenske tragedije: v zanikanju resnice same in v preganjanju tistih, ki upajo o njej spregovoriti.

Vendar se kljub temu ne prepušča malodušju: **„Ker se utegne zgoditi, da ne bi imela možnosti zagovora, naj povem še enkrat, da dogodenega v Rogu ni mogoče zbrisati do te mere, da bi se zničilo, kakor da bi ga sploh ne bilo. To pa pomeni, da se bodo za menoj oglašali drugi ‚svobodni strelci‘ in da — kar mene zadeva — samo sprejemam štafetno palico od Kocbeka in jo podajam naprej — komu? ne vem.“**

SVET GLASBE

Glasbena revija v Argentini — **ProMusica** — je v svoji 24. številki prinesla vrsto slovenskih imen, ki kažejo, kako se Slovenci uveljavljamo v tukajšnjem glasbenem svetu.

Kot vemo, je poddirektor revije naš znani pevec **Janez Vasle**, ki je v to številko napisal obsežno reportažo o Teatru Municipal v Rio de Janeiru, o njegovi pretekli glasbeni sezoni in načrtih za bodočnost.

Drug obširen članek, ki ga je napisala Graciela Mariño, je posvečen v glavnem zboru, ki ga vodi v Bariločah **Lučka Kralj Jrmanova**, in o njegovem zadnjem koncertu Navidad Coral, o katerem smo že poročali. V članku je tudi pohvalno omenjena **Anica Arnšek** kot spremljevalka in solistka pri orglah. Članek se lepo izraža o zboru; priobčena je tudi slika zbora z dirigentko.

V raznih poročilih o koncertih in drugih glasbenih dogodkih pa zasldimo imeni naših dveh najboljših pevcev, **Bernarde Fink** in **Janeza Vasleta.** Beremo, da sta oba dobila štipendijo za študij pri Philippu Huttenlocherju, baritonistu iz Švice, ki je prišel v Argentino; o Finkovi tudi pišejo v poročilu o proslavah ob 300-letnici Bacha.

In še eno slovensko ime: **Mirko Vasle** ima kot stalni sodelavec na skrbi oceno najnovejših gramofonskih plošč, o katerih kritično poroča in jih komentira.

Poddirektorju revije ProMusica Janezu Vasletu se lahko lepo zahvalimo za skrb, s katero spremlja slovenske glasbene umetnike in jih v reviji omenja; vsem tem pa lahko čestitamo, da se tako uspešno s svojo vztrajnostjo, delom in talentom udeležujejo argentinskega glasbenega življenja.

---

ni temu kaj narobe?“ je vprašal drugega. „Morebiti si ga preveč?“

„Glavno je, da ga imamo,“ je malomarno odvrnil oni pri vozaču. „Ostane mu itak nekaj ur, kvečjemu en dan, če se prebudi, da potem zaspi za vedno. Seveda bi ga rad izprašal prej, čeprav vem, da dosti od njega ne bom dobil. Kaj misliš, Jadran, če bi se ga kar tako iznebili? Direktiva je bila: živega ali mrtvega.“

„Če ga že imamo...,“ je zamahnil neopredeljeno z roko tisti z vojaško hojo, s katerim se je Ljubljančan očitno poznal.

— — —

Morda je bil samo pretres možganov — na sencu je res bila prebita koža in modra podplutba je molče dokazovala, kod je padel udarec s pištolo, s prsti se ni dalo ugotoviti, če je lobanja prebita.

Binko je sedel že dobre pol ure na stolu v nezavesti, privezan seveda, da ne bi padel. Mrzla voda ga ni mogla zdramiti in ostra luč, ki mu je neusmiljeno sijala v obraz, ga tudi ni mogla prebuditi, čeprav so veke tu in tam sabe od sebe trznile.

„Če mu pomagamo z elektriko?“ je zaskrbljeno vprašal Tržačan.

„Preveč dela, poleg tega pa še nevarno,“ je malomarno odmahnil tisti iz Ljubljane. „Počakajmo še malo, z nekaj klofutami bomo prišli najbrž do istega.“ Zamahnil je po nazaj sklonjeni glavi, najprej z ene strani, nato pa z druge, da je negibno telo spravil v ravnotežje, ker se je stol nevarno nagnil.

Poteze Binkovega obraza so se raztegnile in desna roka je podzavestno hotela priti do rane na temenu, vendar je ostala negibna zaradi vezi. Oči so se odprle in znova zaprle zaradi svetlobe, ki je rezala v njih. Glava se je skušala obrniti proč od luči, vendar jo je Ljubljančan naravnal nazaj, še celo luč je malo znižal, ker je glava prišla v naravno lego.

„Vendar enkrat!“ je olajšano vzdihnil. „Sedaj pa začnimo lepo po vrsti, da prej končamo in da greš lahko mirno spat.“ Pomežiknil je drugima dvema, ki sta sedela v senci in kadila.

„Kdo sta bila onadva? Kje se sestajate?“ Glas je dobival uradni, kovinski, neizprosni ton ispraševalca.

Binkova glava se je skušala obrniti zopet od luči in eden od sedečih v senci je nadomestil Ljubljančana, ki je nadaljeval s spraševanjem v senci.

„S kom imate veze v Ljubljani? Od koga dobivate informacije? Komu jih dajete? Kdo vas plačuje?“

Vprašanja so se sipala drugo za drugim in Binko ne bi mogel odgovarjati, tudi če bi hotel. Otopelo je strmel v svetli režeči bodali, ki sta se mu vpijala v možgane. Suhe oči je skušal ovlažniti z vročimi vekami, vendar ga je udarec z leve opomnil, da to ni dovoljeno.

„Kdo še je bil pri policiji? Kdo je spravil tega in tega v zapor? Kakšne veze ste imeli z Angleži? Kje je ta in ta?“

Vprašanja so se ponavljala, dodajala, tipala, iskala, rezala v možgane in v podzavest, da bi obudila spomin na nekaj, kar ni obstajalo.

Zaslišev anje se je vleklo že ure; ko se je utrudil Ljubljančan, ga je nadomestil tisti s primorskim naglasom.

Binku se je zdelo, da že celo večnost sedi na stolu: režečo luč so zamenjali kolobarji, ki so vpijali drug drugega. Oči so se upirale luči s solzami, ki so same tekle po licih, udarci so prihajali kot od daleč, niti bolečine niso več povzročali. Glava je plesala z ene strani na drugo, volja je ni več obvladala.

Odmor.

Po presledku nekaj minut so se zaslševalci vrnili. Binko je sedel pred lučjo, tako kot so ga pustili.

„Dosti!“ Ljubljančanova roka je segla po stikalu in luč na mizi je ugasnila. Binko je strmel negibno na njeno mesto in okrogli kolobarji so le počasi izginjali in se razblinjali v svetlobne valove. Glasove je čul kot iz daljave.

„Damo ti še priložnost, da se izpoveš. Ljudska pravica te je dosegla in te obsodila na smrt. Da prideš v tista farška nebesa, ti pustimo še pol ure.“ Ljubljančanu je igral nasmešek na ustnih, čeprav glas ni izpremenil tona. „Pošljemo ti izpovednika, da boš še bolj bel potrkal na nebeška vrata, saj belim ne odklanjajo vstopa v nebesa.“ Hahljal se je in z njim tudi druga dva.

Razvezali so mu roke in telo se je naslonilo na mizo kot prazna vreča.

Zapustili so sobo in samo korak pred vrati je dajal vedeti, da ni sam.

Suhljat in visok moški v civilni obleki in s kolarjem okoli vratu je vstopil.

„Se želite spovedati“

Glas ni kazal ne radovednosti ne zavzetosti, vendar je nekaj v njem bilo ponarejenega, kar mu je zbudilo sum.

Sedel je poleg njega.

Besede Ljubljančana mu niso prišle niti do zavesti in šele sedaj je doumel, ko je zagledal kolar, da je prišel konec. Konec, tisti veliki, ki vse razjasni in umiri, konec, ki vse konča. Kolar je bil znanilo konca, ne beseda Ljubljančana.

Suhljati je začel s pritajenim glasom, kot da bi hotel skriti besede pred stražarjem, ki je tu in tam zakašljal s suhim, kadilskim kašljem.

„Preden stopite pred obličje...“

Binko je poslušal in začela se mu je vračati razsodnost: besede so mu bile znane, tolikokrat ponovljen obred mu je vedno vrnil mir in olajšanje, vendar sedaj nekaj ni bilo v redu.

Šele ko je spovednik dvignil roko za odvezo, je začutil vonj parfema in spreletelo ga je: „Saj ni duhovnik, skušnjavec je! Človeku sem se izpovedal, navadnemu človeku! Skušnjavec je bil, s kolarjem na vratu, in ko ni nisar izvedel, je igro prignal do konca, ne da bi se izdal!“

Čudno! Spoved skušnjavcu ga je pomirila bolj kot bi ga izpoved pravemu duhovniku. „S spovedjo sem jih navezal nase, največje maščevanje, kot bi si ga mogel kdo izmisliti. Tri sodnike in skušnjavca sem s svojo izpovedjo zaznamoval. Torej se tudi s smrtjo še lahko koristi!“

— — —

Tisti s Primorskega in njegov tovariš sta stala nekaj metrov od obsojenca Ljubljančan in duhovnik pa sta kadila in čakala.

Počasi je dvignil Binko desno roko in stegnil prazen rokav, nato še levo. Zložil je suknjič in stopil nanj.

„Presveta je slovenska zemlja in nisem vreden, da bi pila mojo kri,“ je počasi, vendar razločno izpregovoril. „Sedaj pa streljajta, fanta!“

Tam zadaj za Karavankami se je že rdečilo jutranje nebo in ptiči so slutili nov dan.

Takšna je bila smrt doktorja Albina Šmajda.

Opomba uredništva:

Ta sestavek je literarna obdelava poslednjih dni slovenskega politika dr. Albina Šmajda, ki so ga komunisti ugrabili sredi Trsta leta 1945 in nato v Sloveniji umorili.

Vendar pa ima tudi veliko zgodovinsko in dokumentarno vrednost: **Opis smrti in poslednjih besed dr. Albina Šmajda je zgodovinsko točen.** Priča očividec je namreč te dogodke pripovedoval piscu Tonetu Brulcu. Priča je uredništvu poznana in bomo njeno ime, ki naj zaenkrat ostane iz razumljivih razlogov v arhivu, ob priliki objavili.

† Jože Marn

skrita žrtev komunizma

Veliko je bilo žrtev revolucije, a malo je bilo poznanih skritih žrtev komunizma; izmed njih naj opišemo življenje letos umrlega idejnega borca proti komunizmu, Jožeta Marna.

Rodil se je 22. novembra l. 1916 v Zalogu pri Ljubljani v župniji D. M. v Polju v družini, ki sta si jo ustanovila zakonca Jožef in Marija Marn. Oče je bil delavec v papirnici v Vevčah pri Ljubljani. S farnim življenjem v Polju družina ni bila povezana in tudi ne z društvenim življenjem v kraju Zalog-Spodnji Kašelj. Otroci so se začeli vključevati v farno življenje šele v odraščajoči dobi.

Zalog je bil kmečko delavski kraj. Delavski živelj je bil v premoči in je kraj bistveno označeval. Sestavljali pa so ga papirničarji in železničarji. V Zalogu je velik premikalni kolodvor za premikanje in sestavljanje tovornih vlakov in za čiščenje potniških vlakov. Zato toliko železničarjev. Vsi pa so bili trdi socialisti, katerim vera ni bila niti deveta briga.

Liberalni učitelji in železniški uradniki so imeli svoje kulturno društvo „Čitalnica" in so se v njej zbirali; socialistični-komunistični železničarji pa so imeli društvo "Sloga". Del domačinov, predvsem vevški papirničarji, so bili organizirani v krščanski „Jugoslovanski strokovni zvezi" in v krščanskem prosvetnem društvu „Krekova mladina". Omeniti pa je tudi treba močan vpliv liberalnega telovadnega in kulturnega društva „Sokol" v Zalogu in v Polju ter vevško liberalno gospodo in močno vplivno Ljubljano v neposredni bližini.

V tem okolju je rastel in se razvijal mladi Jože Marn. Ljudsko šolo je obiskoval v Zalogu. Nadarjen, priden in vesten učenec je po končani ljudski šoli vstopil v gimnazijo na Poljanah v Ljubljani. Kot gimnazijec je vstopil v „Krekovo mladino" v Zalogu, v kateri pa so že delali njegov brat Ivan, brata Janez in Polde Grum, oba dijaka prve klasične gimnazije v Ljubljani. Hitro so se ti fantje zdomačili.

Društvo „Krekova mladina" v Zalogu ni imela svojega Doma, je pa večkrat nastopala v mali dvorani z odrom gostilne „pri Cirilu". Številčno je bilo društvo šibko, vodil pa ga je delavski voditelj v veški papirnici krščanski socialist Janez Pangeršič, občasno agilni član Jugoslovanske strokovne zveze. Ta je bil zelo navdušen, požrtvovalen in delaven prosvetar v „Krekovi mladini", prirejal je igre in prosvetna predavanja; na Marna je dobro vplival in ga pritegoval. Društvo je tudi imelo svoj zelo dober tamburaški zbor, pri katerem so sodelovali Jože Marn in oba brata Gruma.

Verske spodbude pri Krekovi mladini praktično ni bilo, idejnega katoliškega usmerjanja pa še manj. Čedalje bolj pa se je začel čutiti komunistični vpliv zlasti v kulturnem in ideološkem glasilu Krekove mladine — „Ogenj". Ko je „Ogenj" začel ugašati in je po treh letih ugasnil, je iz njegovega tlečega pepela vzletel Feniks „Mladi plamen". Ta pa je bil mnogo bolj odkrit, mnogo bolj strupen in neprimerno bolj levičarski od prednika. Za njim je stal Jože Slak. takrat že član partije.

Najbolj pa so vplivala na te idealne fante nedeljska taborjenja, ki jih je „Krekova mladina" prirejala vsako leto od meseca maja do jeseni in jih je spretno vodil komunist Jože Butinar.

Kmalu je bilo že slepcem vidno, da je bilo društvo „Krekova mladina" pod Pangeršičevim vplivom in ta pod Kocbekovim, zapeljano v levo. Ko so 1934. leta prevzeli vodstvo društva popolnoma levičarsko usmerjeni, so naši fantje društvo zapustili.

Janez Pangeršič je med revolucijo odšel v partizane in speljal tja vse pristaše JSZ. Že proti koncu vojne so ga Nemci ujeli na Jesenicah in ga ustrelili kot talca.

Kaplan Sladič je v jeseni 1932. leta z veliko težavo obnovil fantovsko Marijino kongregacijo. Zelo se je trudil, da bi v kongregacijo privabil čimveč dijakov, ki jih tam ni bilo ravno malo. Pri tem je z njim krepko sodeloval kaplan Matija Lamovšek.

Potem ko so zapustili „Krekovo mladino", sta vstopila v Marijino kongregacijo v Polju tudi Polde Grum in Jože Marn na prigovarjanje Janeza Gruma, ki je že bil član kongregacije. Ti trije fantje so se odlično zdomačili. Jože se je začel polagoma vključevati v farno življenje. Za Janezom Grumom je postal predsednik kongregacije. Pozneje so vsi trije pristopili h Katoliški akciji. Pa je profesor Tomc tudi Marnu dal alternativo, ki je v KA že postala pravilo: ali KA ali delo v drugih organizacijah; ker KA zahteva v svojem apostolskem delovanju celega človeka. In Jože se je odločil za KA.

Kot mladec je pridno in dobro delal v dijaški KA z vso vnemo, ki se je včasih zdela že prezagnana; a profesor Tomc je bil z njim zadovoljen, ker je to bila prava vnema, ne pa fanatizem. Morda se komu te besede paradoksno slišijo. Toda profesor Tomc je ostro obsojal fanatizem kot zgrešen in besede niti slišati ni smel. V šesti šoli se je torej dokončno odločila Marnova življenjska pot in usoda. Ko ne bi tedaj obrnil krmila, bi prav gotovo zajadral v rdeče morje; tako je sam povedal.

Dobro je opravil maturo in se vpisal na pravno fakulteto ter pridno študiral. Kot slušatelja prava in kot delavskega sinú pa ga je močno zanimal in prevzel socialni nauk katoliške Cerkve. V tega se je z vso vnemo in resnobo poglabljal in je temeljito obvladal vse papeške okrožnice, govore in pisma, ki obravnavajo družbena vprašanja. Bil je poslušan predavatelj v naših mladinskih organizacijah, v dijaških krožkih, med našimi delavci in nameščenci, pa tudi med kmečko mladino.

Vedno težji časi so ga primorali k temu, da je že na koncu svoje študijske kariere prekinil študij in stopil v službo na Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Pa je vmes posegla druga svetovna vojna. Na OUZD je bilo malo dela pod nemško zasedbo. Marn je zato čas porabil za študij in je v enem letu opravil še zadnje izpite ter končal pravne študije kot absolviran jurist.

Obenem pa je kot delaven član akademske KA —„mladcev"— sodeloval pri njenem glasilu „Mi mladi borci", ki je ideološko usmerjalo srednješolsko mladino. Nato je stopil tudi v uredništvo Slovenca, kjer je urejal drugo, protikomunistično stran in s tem vodil ideološko borbo proti marksistični in komunistični zmoti, ki jo je želel iztrgati pri korenini z oznanjevanjem resnice, z razkrinkavanjem zmote in nje strašnih posledic.

Vedel je, da so mnogi nasedli lažem Osvobodilne fronte, ker komunizma niso poznali. Z vso odločnostjo, organizacijsko sposobnostjo in neustrašen se je lotil težke naloge: organizacije protikomunističnih predavanj po ljubljanskih srednjih šolah. Zbral je skupino navdušenih mlajših idealistov, večinoma članov Katoliške akcije, pripravil učno tvarino in začel tedenske protikomunistične ure v tristopetinšestdesetih razredih. Predavatelji so vsak dan poročali o poteku pouka, vsak teden ob nedeljskih jutranjih urah pa so se zbirali v „Vzajemni", kjer jih je Jože Marn navduševal in pripravljal za nadaljnje delo.

Po smrti voditelja „Mladcev" prof. Ernesta Tomca je prevzel tudi odgovornost za del vodstva organizacije, ki jo je vodil v istem duhu naprej.

Jože si je hotel urediti lasten družinski dom. 15. aprila 1945 leta se je v Ljubljani v stolnici poročil pri oltarju Marije Pomagaj z Marjano Lavrenčič. Pri poroki je mlademu paru zapel pevski zbor prof. Božidarja Bajuka; to pa je bil tudi zadnji nastop tega zbora, ker smo 5. maja l. 1945 zapustili domovino in odšli na tuje. Med begunci je bil tudi novoporočeni par. S Koroške sta odšla v Italijo, kjer se jima je rodila hčerka Terezka.

Vojska, zlasti pa pot v begunstvo je na mnoge in tudi nanj vplivalo v taki meri, da so mu ostale duševne posledice. Begunstva ni mogel prenašati, ker je bilo zanj to brezplodno zapravljanje časa, doma smo sedaj potrebni, ker zori žetev. Prosil je za repatriacijo. Oblasti so ustregle prošnji, izdali so mu potno dovoljenje in z vsemi potrebnimi dokumenti opremljen se je vrnil prek Rima v domovino 13. decembra 1946. leta. Takoj so ga prijeli. Imeli so ga 7 mesecev v bunkerju; nihče ni vedel zanj. Potem so ga poslali v jetnišnico v Maribor na prevzgojo, kjer ga seveda niso mogli prevzgojiti, ampak je on poskušal prevzgajati svoje ječarje in jih je prepričeval o zmotah komunizma in o družbeni ureditvi po krščanskih, katoliških načelih. Iz Maribora so ga l. 1948 poslali v umobolnico na Studenec pri Ljubljani in so ga namestili v oddelek za neozdravljive, najtežje bolnike.

V kakšnih razmerah in okolju je živel v umobolnici? Neki njegov šolski prijatelj, ki ga je obiskoval, je o ljudeh v umobolnici takole pripovedoval:

„Tam se srečujejo duhovni pohabljenci z dveh strani. Naš šolski prijatelj (Jože Marn, n. op.), ki se mu je zmedlo kmalu po vojni. Uporabljajo ga pri pravnih medicinskih vajah kot primer. Če ga sprožijo, predava o pogubnosti komunizma in o premoči katoliških načel. Recitira govorčke, ki jih je sam sestavljal pred tridesetimi leti. Poslušalci ga ne jemljejo zares. Govori o svetu, ki je pred desetletji zašel. Zanj je ta svet živ, realen in prisoten. Imajo ga kot v kletki, kažejo ga kot zanimivost. Ni nevaren, a v odprti svet ga ne puste. Ob njem žive na Studencu krvniki iz Kočevskih gozdov. Spomini masovnih pobijanj jih zasledujejo, tulijo cele noči in se zvijajo v kotih, kot da bi jih oživljeni mrliči zasledovali. Njihov svet je poln grozot in strašil, izgubili so trezno presojo in ne najdejo tal. Teh vojnih pohabljencev ni na cestah. Zanje ni spomenikov, ne slavospevov, niti elegij. Ti so največje žrtve vojnih grozot."

Skozi zid in koprene bolezni je Marn zaslutil, da je tisti njegov svet še živ, še realen in še prisoten.

In v takem obupnem okolju je Jože Marn — do smrti neregistriran državljan — preživel 37 let; sodnijsko prost, vsi dokumenti o njem so uničeni.

To je bil največji, najhujši zločin, ki so ga oblastniki izvršili nad nedolžnim, bolnim, kateremu niso mogli — pri vsem mučenju — dokazati najmanjše krivde zlega dejanja. Njegov zločin je bil v tem, da je tudi v lažji duševni obolelosti ostal neomajno zvest svoji krščanski veri, da je neprestano poudarjal svojo zvestobo Bogu in katoliški Cerkvi ter njenemu socialnemu nauku.

Jože Marn je bil mučenec, zvest pričevalec krščanske vere in neomajne zvestobe Cerkvi in katoliškim načelom. V svojem trpljenju je molil za svoje sovražnike in za svoje sotrpine v kletkah, vdano je prenašal strašno težo križa, ki ga je nosil. Sotrpinov, s katerimi je skupaj moral živeti in so mu kalili vse noči, ni preziral; Boga je zanje prosil usmiljenja in odrešenja. Ko mu je zvest prijatelj malo pred smrtjo prinesel paket s priboljški, ga je Jože takoj odprl, dobrote razdelil med nesrečne tovariše, zase pa je pridržal — prazno škatljo.

Po kratki bolezni na pljučih ga je usmiljeni Bog 1. februarja 1985 v starosti 68 let poklical k sebi... Pokopali so ga na božji njivi v Devici Mariji v Polju.

Našemu prijatelju, vzorniku in soborcu v Katoliški akciji naj bodo posvečene naše molitve in najlepši spomini. Dragi, nepozabni naš soborec Jože, počivaj v miru v rodni slovenski zemlji.

F. P.

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Kot je bilo pričakovati, je prišlo do sporazuma med vlado in CGT. Po medsebojnih kritikah, obtožbah in prerekih, po spopadu, ki je bil poosebljen v splošni stavki in manifestaciji na Majskem trgu je zaenkrat znova zavladal mir. Sklenjen je bil na sestanku med glavnimi predstavniki delavskega gibanja in predsedkom države Alfonsinom v vladni palači. Vsled tega sestanka je vlada dosegla premirje, sindikatom pa je povrnjena stavba, ki jo je tradicionalno posedovala CGT, in s tem uradno priznanje delavski konfederaciji.

OSEMNAJST DOLGIH MESECEV

Toliko časa je potrebovala radikalna vlada, da se je sprijaznila z dejstvom, da ne more zlomiti peronističnega sindikalizma. Med volivno kampanjo, in še takoj po nastopu so radikali na široko govorili o demokratizaciji sindikatov. Pod to „demokratizacijo" je vlada razumela „desperonizacijo" delavskega gibanja. Kmalu so spoznali, da je to težko izvedljiv pokret. Po propadu novega sindikalnega zakona je stvar zašla na stare tire. Sindikalne volitve so pokazale moč peronističnih struktur in predaja poslopja CGT predstavlja zadnje dejanje te tragikomedije. Edino s čemer se radikali lahko tolažijo je dejstvo, da niso edini, ki jim je ta načrt spodletel. Od leta 1955 pa skozi trideset let so domala vse vojaške in civilne vlade to poizkušale (razen peronistične, seveda), pa nobena ni uspela. Tudi zadnja vojaška vlada je od prvega dne to napovedovala in do zadnjega dne zaman upala na uspeh. Sedanje oblasti so bile bolj hitre v spoznanju.

Predsednik Alfonsín pa je imel zadnje čase, poleg sindikalistov, še druge važne sestanke. Omenim razgovor (večerjo) s predsedništvom argentinske škofovske konference. Kardinal Primatesta pa nadškofa Rubiolo in Iriarte ter tajnik konference škof Galano so se tedaj s predsednikom pogovarjali o raznih problemih, ki tarejo argentinsko družbo.

Zabeležiti moramo tudi stike in razgovore predsednika z najvišjimi vojaškimi krogi. Udeležil se jih je tudi novi minister za obrambo, Roque Carranza, eden najbližjih predsednikovih prijateljev. Opazovalci so potem govorili o novem sistemu „hitrih stikov" med vojaštvom in predsednikom. Ti stiki so potrebni v kritični dobi, katero prestaja država.

Zanimiva je skoraj istočasna „ofenziva" vlade, seveda v najbolj prijateljskih odnosih, na tri najvažnejše sektorje argentinske družbe: sindikate, Cerkev in oborožene sile. Na te tri stebre naj se, po mnenju pokojnega Perona, opira vsaka vlada, ako hoče doseči stabilnost in uspeh. In očividno radikalna vlada potrebuje notranjega miru, kajti čakajo nas težki časi.

PROCENTI, PRESNETI PROCENTI

Baje sploh ni mogoče govoriti o sedanjem položaju modernega sveta, ne da bi uporabljali številke, štatistike, procente. Le da so za Argentino ti procenti strašljive „bav-bav" prikazni. Inflacija meseca maja je dosegla novih 25,1%. Vlada sama je za ta mesec dvignila ceno raznim gorivom med 27,7 in 31%. Vsled inflacije pa bo prihodnja povišica plač, za mesec junij, 22,59%.

Te številke so važne, ker na podlagi njih je bil sklenjen sporazum, ki so ga te dni dosegli argentinski predstavniki in vodstvo Mednarodnega denarnega fonda. Po dolgotrajnem pogajanju, ki se je, kot že običajno, zaključil skoro v zadnji sekundi, je Argentina dosegla novo posojilo za kritje obresti zunanjega dolga, možnost refinanciacije tega dolga, in nadaljno mirno življenje v sklopu mednarodne finančne družbe. S svoje strani pa je morala pristati na trde pogoje, ki so vpleteni v gospodarski načrt, po katerem se bo inflacija v Argentini postopoma zmanjšala od 30 procentov v začetku letošnjega maja, pa do 8 odstotkov v mesecu aprilu 1986. To pomeni, da bo od sedaj pa do prihodnjega aprila vsak mesec inflacija za 2% manjša. Da se to doseže bo morala država uvesti strogo varčevanje. Delavske plače se bodo smele povišati le za 90% mesečne inflacije, tarife pa se bodo morale povišati nad številko, ki jo bo kazala vsakomesečna inflacija. Itd., itd.

Medtem, ko se vlada trudi s številkami, pa se peronisti zabavajo s svojimi notranjimi težavami. Pisali smo že, da je volilno sodišče potrdilo veljavnost konvencije, ki je zasedala v Río Hondo. To je tkim. ‚uporni" ali „prenovitveni" del peronizma. A stari gardi je uspelo, da je eden njenih glavnih predstavnikov, kovinski sindikalist Lorenzo Miguel znova zgrabil za krmilo sindikalnega peronizma, in dosegel sporazum s senatorjem Saadijem. Ta povezava je rodila sklic novega kongresa v San Luisu, medtem ko „ríohondisti" za isti datum (29. in 30. t. m.) napovedujejo v Tucumanu lastno konvencijo. Prav tam, v Tucumanu, se je ta konec tedna zbralo devet peronističnih guvernerjev, med drugim so prožili idejo, in kampanjo, da bi ukinili sklicevanje obeh konvencij, in bi se prej pomenili za enotno zborovanje, ki naj se izvede kak poznejši datum, in katerega naj bi se enotno udeležili predstavniki vseh struj in skupin. Hvalevredna pobuda, katere uspeh pa je dvomljiv.

Novice iz Evrope

Beograjska „Pravda" ostro kritizira ruske časopise, ker baje ne prikazujejo resničnega dogajanja v drugi svetovni vojni. Rusom očita, da preveč povzdigujejo delo rdeče armade pri „osvoboditvi Jugoslavije", vse premalo pa upoštevajo uspehe domačih partizanov. Pa tudi Tita enakovredijo s Honeckerjem in Kadarjem. Nobeden od njiju pa ni bil med vojno glavni vojaški poveljnik, kakor je bil Tito. Jugoslovanska poročevalska agencija „Tanjug" opominja, da Jugoslavija ne spada med tiste dežele, katere je „osvobodila" rdeča vojska in katerim je vzpostavila drug gospodarski sistem, kot so ga imele pred vojno. Jugoslavija mora večkrat protestirati, ker Rusija potvarja zgodovino. Kot je videti, potvarja zgodovino Borba.

Pred kratkim umrli **albanski predsednik Enver Hoxha** je 1967 zaprl ali porušil čez dva tisoč cerkva in mošej ter proglasil Albanijo kot „prvo atistično državo na svetu". Po letu 1976 je prepovedal vsako obliko verskega udejstvovanja ter določil ostre kazni za vsakogar, ki bi se prekršil v teh prepovedih. V gotovih primerih je odredil celo smrtne kazni. Tako je bil usmrčen jezuit Anton Luli, ki je tajno krstil dva svoja nečaka. Kljub pritisku pa versko življenje vendarle ni izumrlo. Po dospelih poročilih duhovniki tajno obiskujejo svoje vernike in tvegajo, da jih bodo oblasti zaprle in mučile. Tako je po letu 1981 umrlo sedem katoliških škofov, 64 duhovnikov, 14 jezuitov, 33 frančiškanov in osem redovnic.

Pred kratkim se je vršil **jugoslovansko-nemški simpozij o problemih federalizma.** Jugoslavijo je zastopal srbski gospodarski znanstvenik Nadjan Pašić. Vprašanja so bila v glavnem o ravnovesju med centrifugalnimi in centripetalnimi silami. Pašič je seveda dal za primer staro Jugoslavijo, ki je bila sestavljena iz več narodov, a je bila centralistično vodena pod „srbskim steznikom" in kateri je načeljevala kraljeva hiša. Povsem drugačna pa naj bi bila sedanja Jugoslavija, kjer naj bi bilo vse sožitje narodov organizirano po federalistični formuli. Element združenja pa naj bi bila komunistična partija s svojo „internacionalno ideologijo" in s svojim „močnim voditeljem" Titom!!!

Inozemskim soudeležencem pa le nekaj ni bilo jasno: zakaj pa vsaj jugoslovanski trg ni enoten? In še mnogo drugih primerov je, ki zanikajo Pašičeve trditve.

JAVEN PROTEST V LJUBLJANI

V istem času, ko je bila v Beogradu 8. maja sedem in pol kilometrov dolga vojaška parada za „Dan zmage", se je v Ljubljani zbralo po uradnih vesteh 200, a po neuradnih vesteh 2.000 ljudi, ki so na miren način protestirali proti zapravljanju denarja za vojaško parado.

Zbrali so se pred Prešernovim spomenikom in nato v mirni povorki odšli pred parlament in nazaj. Peli so Internacionalo in nosili transparente: „Manj orožja, manj lačnih."

Policija se je obnašala, kot da se ne bi nič dogajalo. Kot je videti, si v Ljubljani upajo nekateri javno pokazati, da niso v vsem v skladu z odločitvami v Beogradu, pa čeprav gre to za vojsko in tradicijo NOB. Počasi, počasi...

(iz „Nove Hrvatske")

† NAMESTO KRIŽA NA GROB

žrtvam komunistične revolucije v Sloveniji

† **63 SLOVENSKIH DUHOVNIKOV,**
žrtve komunistične revolucije;
spominja se jih **Slovensko dušno pastirstvo**

† **DOMOBRANCI,** pokopani na Orlovem vrhu na Gradu.
ki so jih komunisti
iz maščevalnosti izkopali l. 1945;
spominja se jih **hvaležen Slovenec**

† **RIKO JAKOPIČ** z Ježice,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjata se ga **Roza** in **Stane Snoj**

† **ZORAN JENKO** z Ježice,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjata se ga **Roza** in **Stane Snoj**

† **VINKO KREGAR** iz Savelj,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjata se ga **Roza** in **Stane Snoj**

† **IVAN PRIJATELJ** iz Velikih Polan,
padel leta 1943 neznano kje;
spominjajo se ga **teta Kristina in sestrične**

† **VINKO PRIJATELJ** iz Velikih Polan,
padel leta 1943 neznano kje;
spominjajo se ga **teta Kristina in sestrične**

† **ALOJZIJ VIRANT** iz Gore pri Sodražici,
vrnjen in ubit 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **teta Kristina in sestrične**

† **LADISLAV KRIŽ** iz Ljubljane,
ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **družina**

† **FRANC BAJŽELJ IN ŠTIRJE SINOVI,**
padli med revolucijo ali vrnjeni in ubiti;
spominja se jih **Olga Mikuž-Bajželj**

† **BRATA MERLAK** iz Žbirš,
vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje;
spominja se ju **družina Glinšek-Merlak**

† **FRANC GREBENC** iz Rašice pri Velikih Laščah,
ubit l. 1943 pri Velikih Laščah;
spominja se ga **družina Grebenc**

† **JANEZ GREBENC** iz Rašice pri Velikih Laščah,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **družina Grebenc**

† **MAKS ŠUŠTERŠIČ** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 v Škofji Loki;
spominja se ga **družina Šušteršič**

† **ALFONZ MALAVAŠIČ** iz Šent Jošta nad Vrhniko,
ubit v Črnem Vrhu l. 1945;
spominja se ga **družina Loboda**

† **LOJZE MALAVAŠIČ** iz Šent Jošta nad Vrhniko,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **družina Loboda**

† **DOMOBRANCI** iz Brezovice in okolice,
mučeni in umorjeni med revolucijo;
spominja se jih **Ludvik Pikec**

† **DOMOBRANCI** iz Hotedršice,
vrnjeni, mučeni in pobiti l. 1945;
spominja se jih **prijatelj Jože Albreht**

† **JOŽE KOTLUŠČEK** iz Velikih Lašč,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **sestri Anica in Helena**

† **MAKS SARC** iz Lesc,
ubit l. 1943 v Grčaricah;
spominja se ga **nečakinja Marija**

† **TONE JERETINA** iz Doba pri Domžalah,
ubit l. 1943 neznano kje;
spominja se ga **brat Pavle**

† **JANKO OSENAR** iz Cerkelj,
ubit l. 1946 v Ljubljani;
spominja se ga **prijatelj Ivan**

† **LOJZE AMON** z Jesenic,
ubit l. 1945 v Tržiču;
spominja se ga **nečak Janez**

† **JOŽE LOBODA** iz Dola pri Ljubljani,
ubit l. 1942 neznano kje;
spominja se ga **nečak Janez**

† **LOJZE MRAMOR** iz Velikih Lašč,
ubit l. 1943 v Velikih Laščah;
spominja se ga **brat France**

† **ANTON MRAMOR** iz Velikih Lašč,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat France**

† **JOŽE LOBODA** iz Dola pri Ljubljani,
ugrabljen in ubit v Moravških hribih l. 1943;
spominja se ga **družina Loboda**

† **FRANC JENKO** s Suhe nad Kranjem,
vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju;
spominja se ga **Franc Šenk**

† **JOŽE JENKO** s Suhe nad Kranjem,
vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju;
spominja se ga **Franc Šenk**

† **FRANC RAKOVEC** s Suhe nad Kranjem,
vrnjen in ubit neznano kje;
spominja se ga **Franc Šenk**

† **FRANC CUDERMAN** iz Predoselj,
vrnjen in ubit neznano kje;
spominja se ga **Franc Šenk**

† **SOBORCI, VRNJENI IZ VETRINJA**
ter ubiti l. 1945 v Sloveniji;
spominja se jih **Jože Bidovec**

† **IVAN OBLAK** iz Vrbljenja,
ubit leta 1942 pri Sodražici;
spominja se ga **brat Ciril z družino**

† **MARTIN OBLAK** iz Vrbljenja,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat Ciril z družino**

† **IVAN OBLAK** iz Vrbljenja,
ubit leta 1942 pri Sodražici;
spominja se ga **brat Feliks z družino**

† MARTIN OBLAK iz Vrbljenja,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat Feliks z družino**

† **IVAN OBLAK** iz Vrbljenja,
ubit leta 1942 pri Sodražici;
spominja se ga **brat Tone z družino**

† **MARTIN OBLAK** iz Vrbljenja,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat Tone z družino**

† **IVAN OBLAK** iz Vrbljenja,
ubit leta 1942 pri Sodražici;
spominja se ga **sestra Ivanka z družino**

† **MARTIN OBLAK** iz Vrbljenja,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **sestra Ivanka z družino**

† **IVAN OBLAK** iz Vrbljenja,
ubit leta 1942 pri Sodražici;
spominja se ga **sestra Zalka z družino**

† **MARTIN OBLAK** iz Vrbljenja,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **sestra Zalka z družino**

† **HAJNE KOŠČAK** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Slavko Urbančič**

† **FRANCE MAČEK** iz Dolenjega Logatca,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Cilka Urbančič**

† **SLAVKO MAČEK** iz Dolenjega Logatca,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Cilka Urbančič**

† **IVAN SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **žena Lucija**

† **STANKO SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **bratje in sestre**

† **JOŽE SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **bratje in sestre**

† **FRANCI SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **bratje in sestre**

† **IVAN SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **bratje in sestre**

† **FRANC KOSANC** iz Dev. Marije v Polju,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **mama, brat in tri sestre**

† **IVAN SELJAK IN TRIJE SINOVI**
iz Stare vasi,
vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje;
spominja se jih **hči in sestra**

† **FLORIJAN POVŠE,** bogoslovec iz Novega Mesta,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat Milan**

† **MARIJA MEŽNARŠIČ,** gospodinja v župnišču
v Tržišču pri Mokronogu, ubita istotam l. 1944;
spominja se je **družina Povše**

† **KAREL POVŠE** iz Goriške vasi pri Mirni peči,
mučen in ubit l. 1943 v belokranjskih gozdovih;
spominja se ga **nečak Milan**

† **JOŽE POVŠE** iz Goriške vasi pri Mirni peči,
ustreljen na domu l. 1943;
spominja se ga **bratranec Milan**

† **KAREL POVŠE ml.** iz Goriške vasi pri Mirni peči,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Milan**

† **LEOPOLD POVŠE** iz Goriške vasi pri Mirni peči,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Milan**

† **LOJZE ŠKULJ** iz Kočevja,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat Edvard**

† **KAREL ŠKULJ** iz Ponikev,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat Edvard**

† **ANTON ŠKULJ** iz Dolenje vasi,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Edvard**

† **IVAN ŠKERLJ** iz Ponikev,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratarnec Edvard**

† **ROČINJSKI DOMOBRANCI** iz Ročinja ob Soči,
ubiti l. 1945 in vrženi v Gargarsko jamo;
spominja se jih **sovaščanka**

† **MATEVŽ KERMELJ** iz Škofje Loke,
ubit l. 1943 na Turjaku;
spominja se ga **sovaščanka**

† **BLAŽ KLINAR** z Jesenic,
padel l. 1944 v Rusiji;
spominja se ga **bratranec Ciril**

† **JOŽE KLINAR** z Jesenic,
padel l. 1945 v Rusiji;
spominja se ga **bratranec Ciril**

† **LOJZE BERGANT** z Jesenic,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **soborec Joža**

† **FRANCE ŠKRABA** iz Matene pri Igu,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Tone škraba z družino**

† **TONE GROHAR** iz Sorice,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Ignacij Grohar z družino**

† **CIRIL SKUBIN** iz Štorij pri Ajdovščini,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjata se ga **Boris in Dora Kromar**

† **TINKO KOSTELEC,** bogoslovec, iz Stične,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **sestra Vera Mizerit**

† **MARKO KOSTELEC,** bogoslovec, iz Stične,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga sestra **Vera Mizerit**

† **FRANCE PREBIL** iz Zaklanca,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **sestra Julijana Zupan z družino**

† **GREGOR HRIBAR** iz Ihana,
ubit l. 1943 neznano kje;
spominjata se ga **sinova Zdenko**
in Marjan z družinama

† **JOŽE SIRNIK** iz Rašice,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **nečakinja Pavla škraba**

† **JOŽE MAKOVEC** iz Sv. Vida nad Cerknico,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat Ivan z družino**

† **LOJZE MAKOVEC** iz Sv. Vida nad Cerknico,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat Ivan z družino**

† **PEPCA MAKOVEC** iz Sv. Vida nad Cerknico,
vrnjena in ubita l. 1945 v Teharjah;
spominja se je **brat Ivan z družino**

† **MATEVŽ KRMELJ** iz Hotavelj,
ubit l. 1942 v Hotavljah;
spominja se ga **sestrična Ivana Trobec**

† **FRANCE RUPAR** z Blok,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **žena in hčere**

† **DRAGOMIR VORŠIČ** iz Celja,
vrnjen, ubit in vržen v Brezarjevo
brezno l. 1945;
spominja se ga **družina Voršič**

† **BRATA ŠTEFE** iz Predoselj,
vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje;
spominja se ju **brat Tine z družino**

† **ŠTIRJE BRATJE ŠINKOVEC** iz Višnje,
vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje;
spominja se jih **nečakinja Minka Štefe z družino**

† **RIHARD ICE**, stotnik, iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **France Šturm**

† **JOŽICA BRULA** iz Črnomlja,
ubita l. 1943 pri Črnomlju;
spominja se je **Janez Brula**

† **ANTON BRULA** iz Črnomlja,
ubit l. 1944 v Hinjah pri Kočevju;
spominja se ga **Janez Brula**

† **JANKO PERČIČ** iz Povel pri Trsteniku,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **Bidovčevi**

† **JERNEJ VOMBERGAR** iz Cerkelj,
ubit l. 1944 na šenturski gori,
spominjata se ga **družini Lipar in Vombergar**

† **CIRIL VOMBERGAR** iz Cerkelj,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjata se ga **družini Lipar in Vombergar**

† **FRANC LIPAR** iz Komende,
ubit l. 1943 v Mengšu;
spominjata se ga **družini Lipar in Vombergar**

† **IVAN JAVORŠEK** iz Moravč,
padel l. 1944 pri Trsteniku;
spominjajo se ga **bratje in sestre**

† **ALOJZIJ GRILC** iz Novega mesta,
ubit l. 1943 pri Novem mestu;
spominjajo se ga **sin Alojzij in hčerka Silva**

† **PET BRATOV KAVČIČ** iz Šent Jošta,
vrnjeni in ubiti l. 1945 v Teharjah;
Spominja se jih **Štefan Kavčič z družino**

† **FRANCI STARIHA** iz Črnomlja,
ubit l. 1943 na Turjaku;
spominja se ga **Božo Stariha z družino**

† **ZVONKO SPARHAKL** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Lojzka Sparhakl**

† **BOJAN SPARHAKL** iz Ljubljane,
ubit l. 1945 v Buchenwaldu;
spominja se ga **Lojzka Sparhakl**

† **PETER KLEMEN** iz Šmartna pri Tuhinju,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **nečakinja Kati Cukjati**

† **MIHA TOMINC** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Jože Tominc**

† **TONE TOMINC** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Jože Tominc**

† **FRANCE ALIČ** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Jože Tominc**

† **FRANCE OBLAK** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Jože Tominc**

† **FRANCELJ GRDADOLNIK** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Jože Tominc**

† **FRANC NOVAK** iz Kompolj pri Dobrepolju,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Pavle Novak**

† **ANTON NOVAK** iz Kompolj pri Dobrepolju,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **Pavle Novak**

† **IVAN BERGANT** iz Krasc pri Moravčah,
ubit kot talec 1944 v Križah,
spominjajo se ga **nečaki in nečakinja Bergant**

† **ŠTEFAN BERGANT** iz Krasc pri Moravčah,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominjajo se ga **nečaki in nečakinja Bergant**

† **JOŽE JAKOŠ** iz Dola pri Litiji,
ubit l. 1944 na Črnem Vrhu nad Idrijo;
spominja se ga **Janez Jakoš z družino**

† **JOŽE PREGELJ** s Kanalskega Loma,
ubit l. 1945 pri Gorici;
spominja se ga **Oskar Pregelj z družino**

† **DOMOBRANCI IZ MORAVČ IN OKOLICE,**
vrnjeni in ubiti l. 1945 v Teharjah,
Kočevju in drugod;
spominja se jih **Jože Javoršek**

† **ANTON PUSTOVRH** iz Praproč nad Polh. Gradcem,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Božnar**

† **IVAN PUSTOVRH** iz Praproč nad Polhovim Gradcem,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Božnar**

† **FRANC PUSTOVRH** iz Praproč nad Polhov. Gradcem,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Božnar**

† **MATEVŽ KOPRIVC** s Pristave,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Božnar**

† **FRANC AMBROŽIČ** s Pristave,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Božnar**

† **MIHAEL PETROVČIČ** iz Logatca,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **Francka Tomazin**

† **PAVEL ŠILAR** iz Zgornjih Bitenj,
ubit l. 1944 neznano kje;
spominjajo se ga **sestra in bratje**

† **VINKO ŠILAR** iz Zgornjih Bitenj,
ubit l. 1944 neznano kje;
spominjajo se ga **sestra in bratje**

† **DRAGO BERTONCELJ** z Breznice,
padel l. 1945 v Borovljah;
spominja se ga **Tone Rode**

† **LOJZE ŠEME** z Blata,
ubit l. 1942 pri Blatu;
spominjata se ga **družini Avguštin in Mehle**

† **JANEZ ŠEME** iz žalne,
živ pokopan l. 1942 pri Lopčku;
spominjata se ga **družini Avguštin in Mehle**

† **JOŽE MEHLE** iz Grosupljega,
vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju;
spominjata se ga **družini Avguštin in Mehle**

† **VINKO MEHLE** iz Grosupljega,
vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevju;
spominjata se ga **družini Avguštin in Mehle**

† **VINKO LIPUŠČEK** iz Ljubljane,
padel l. 1943 pri Kočevju;
spominja se ga **brat**

† **FRANC KRAJNIK** s Suhe pri škofji Loki,
vrnjen in ubit l. 1945 v škofji Loki;
spominja se ga **sestra Francka**

† **FRANC MIKLIČ** iz Ljubljane,
padel l. 1944 pri Ajdovščini;
spominja se ga **brat Jože z družino**

† **ANTON MIKLIČ** iz Strug,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Jože z družino**

† **IGNACIJ MIKLIČ** iz Strug,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Jože z družino**

† **ALOJZIJ MIKLIČ** iz Strug,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Jože z družino**

† **JOŽE MIKLIČ** iz Strug,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **bratranec Jože z družino**

† **DOMOBRANCI IZ STRUG,**
padli za domovino,
spominjajo se jih **vsi Stružanci v Argentini**

† **JOŽE ERJAVEC** iz Sadinje vasi,
ubit l. 1945 pri Žužemberku;
spominja se ga **bratranec Slavko Erjavec**

† **FRANC KOKALJ st.** iz Bišč pri Ihanu,
ubit na domu l. 1944;
spominja se ga **sin z družino**

† **FRANC KOKALJ ml.** iz Bišč pri Ihanu,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **brat z družino**

† **DOMOBRANCI IZ ZALOGA PRI CERKLJAH,**
žrtve komunistične revolucije;
spominja se jih **družina Zupanc**

† **TONE PERME** iz Spodnje Slivnice,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje,
spominja se ga **družina Mehle**

† **JOŽE LAVRIČ** iz Žužemberka,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje,
spominja se ga **žena Elizabeta s hčerjo Jožico**

† **TONE SPARHAKL** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje,
spominja se ga **brat Janko**

† **ANDREJ PLEŠKO** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah,
spominja se ga **brat France z družino**

† **MIHA URBANČIČ** iz Brezovice pri Ljubljani,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sorodniki**

† **FRANC TOMŠIČ** iz Brezovice pri Ljubljani,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestrične**

† **ANTON ŠKEDEL** iz Šmihela pri Novem mestu,
ubit l. 1942 v Podstenici pri Dol. toplicah;
spominja se ga **Janko Zakrajšek z družino**

† **STANKO BRAJDIH** iz Ljubljane,
vrnjen in ubit l. 1945 pri Kranju;
spominja se ga **sestra**

† **MATIJA ROŽANEC** iz Trnovega,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **družina Rožanec**

† **IVAN SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **sin Peter z družino**

† **IVAN SKVARČA** iz Šent Jošta,
vrnjen in ubit l. 1945 v Teharjah;
spominja se ga **sin Jure z družino**

† **DRAGO SIMČIČ** iz Biljane v Brdah,
vrnjen in ubit l. 1945 v Kočevskem Rogu;
spominja se ga **brat Zorko**

† **MIRKO SIMČIČ** s Primorskega,
ubit l. 1943 v Goriških Gorah;
spominja se ga **brat Zorko**

† **DRAGO JURJEVČIČ,**
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Francka, Malka in Antonija**

† **RUDOLF JURJEVČIČ,**
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominjajo se ga **sestre Francka, Malka in Antonija**

† **LOJZE JURJEVČIČ,**
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spom. se ga **sestre Francka, Malka in Antonija**

† **LOJZE ZAKRAJŠEK**
padel l. 1942 v Ajdovcu na Dolenjskem;
spominja se ga **Janko Zakrajšek z družino**

† **FRANC ZAKRAJŠEK**
padel l. 1943 v Stražišču pri Novem mestu;
spominja se ga **Janko Zakrajšek z družino**

† **BRATA RIBNIKAR** iz Velesovega,
vrnjena in ubita l. 1945 neznano kje;
spominja se ju **Rudi Ribnikar**

† **BRATA KEREN** iz Velesovega,
ubita v Hinjah pri Trsteniku;
spominja se ju **prijatelj**

† **RAFAEL ČIBEJ** iz Šturij,
ranjen, vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat**

† **JOŽE ŽBOGAR** iz Sv. Lucije ob Soči,
ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **brat**

† **BORCI TOLMINSKE ČETE** v Kanalskem Lomu,
vrnjeni in pobiti l. 1945 neznano kje;
spominja se jih **soborec**

† **JOŽE TURK** iz Jelševnika pri Črnomlju,
ranjen umrl l. 1945 v Celovcu;
spominja se ga **sestra Tončka Truden**

† **TRIJE BRATJE WEISS** iz Loke pri Črnomlju,
vrnjeni in ubiti l. 1945 neznano kje;
spominja se jih **sestra Ana Lah**

† **MARTIN DIMNIK** iz Polja pri Ljubljani
padel na Osojniku l. 1943;
spominja se ga **brat**

† **BRANKO VIRANT** iz Dev. Marije v Polju,
padel l. 1944 v Lahovčah;
spominja se ga **družina Virant — Jan**

† **ŠTEFAN VIRANT** od Sv. Gregorija,
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **družina Virant — Jan**

† **GREGOR BRINŠEK** iz Šent Ruperta pri Mokronogu.
vrnjen in ubit l. 1945 neznano kje;
spominja se ga **družina Virant — Jan**

SE NADALJUJE V PRIHODNJIH ŠTEVILKAH

NOVICE IZ SLOVENIJE

JESENICE — **12. Festival amaterskega filma** je privabil k tekmovanju 163 filmov iz 17 držav. Med dokumentarnimi je zasedla tretje mesto Elza Bar iz Maribora s filmom Živeti je dar. Igrani filmi: prvo mesto za Testigos en cadena Argentinca Fernanda Spinerja in tretje za El sueño de Cecilia. Animirani filmi: drugo mesto za Moč cvetja Marjana Močivnika iz Velenja. Med planinskimi filmi je odnesel drugo in tretjo nagrado Oton Naglost iz Vipave za Šturca in Vranska Draga.

LJUBLJANA — **Črni gori** bo iz slovenske blagajne priteklo 665,2 milijona din za odpravo posledic potresa iz l. 1979. Skupno bo vsa Jugoslavija prispevala 4.479,5 milijona din. (en dolar =254,56 din.)

MARIBOR — **Metalna** je v hudi konkurenci s švedskimi, zahodnonemškimi in japonskimi podjetji končno zmagala naročilo za projektiranje, izdelavo, dobavo in montažo hidromehanske opreme, cevovoda in žerjavov za hidroelektrarno Blanda na severu Islandije. Vrednost. 3 milijone dolarjev.

VELES — **Bombaž** so posejali na 820 ha agrokombinata Lozar, ki je največji pridelovalec v državi. Povečanje površine je treba pripisati dobrim odkupnim cenam in povečanju zanimanja tekstilnih tovarn v Makedoniji, ker je uvožen bombaž precej drag. V agrokombinatu upajo obrati več kot milijon kilogramov bombaža.

HOTAVLJE — **Tovarna Marmor** je v hitrem razvoju prodala veliko izdelkov v Zimbabve, Irak, ZRN, Švico, Avstrijo, Italijo, ČSSR in SZ. Največje upe pa stavijo v pogodbo s komunistično Kitajsko, kateri bi prodali kar celo tovarno za obdelavo naravnega kamna. Kitajci hočejo naj jim poskrbijo tovarno v teku, ker sami nimajo ne strokovnjakov ne izkušenj. Če gre vse v redu, bo pogodba podpisana še letos, prva tovarna pa bo nared konec leta 1986.

LJUBLJANA — **Četrti zvezek** Slovarja slovenskega knjižnega jezika Preo-Š bo izšel meseca avgusta. V prednaročilu stane 7.500 din. Peti zvezek (T-Ž) bo izšel čez štiri leta. En dolar=263 din)

POSTOJNA — **Čistilno napravo** za odpadne vode so odprli 1. maja. Z njo bo reka Pivka precej bolj čista. Ne bo popolnoma čista, ker manjka še priključiti kanalizacijo iz predela, ki je na poti proti Postojnski jami, industrijska cona in iz Zaloga.

BREŽICE — **Melioracijska dela** na terenu ob potoku Sromljica so izboljšala 460 ha, na katerih so že posejali koruzo za silažo. Poljedelski kolobar bodo vsaj na delu polja poskušali sestaviti s koruzo in pšenico. Izkopanih je 23.000 metrov kanalov za odvodnjavanje, drenažnih cevi pa je položenih čez 120 kilometrov.

LJUBLJANA — Setev je zaradi slabega vremena dva tedna v zamudi. Edino sladkorna pesa je skoraj dokončana; krompir je posajen le na 85% načrtovane površine, koruza je pa na zadnjem mestu. Upajo, da jim bo vreme kasneje šlo bolj na roko in popravilo možnosti dobre letine.

LJUBLJANA — **Karta Slovenije** v merilu 1: 50.000 je izšla na 23 listih. Z njo zaključujejo dvajset let dela, s katerim so začeli na bazi temeljnih topografskih načrtov 1:5.000 in 1:10.000, ki pa niso dostopni javnosti.

VELENJE — **Rudarji** so 9. maja dosegli nov rekord: nakopali so 22.700 ton premoga ter za 200 ton presegli lanskega. To je zaenkrat najvišji dnevni izkop v Velenju.

UMRLI SO od 11. do 16. maja 1985:

LJUBLJANA — Amalija Doberšek roj. Černe; Pavla Sever; Ivan Zabel; Dušan Grudnik; Marija Gantar; Marija Leskovšek; Jože Štusej, 72; Manica Lovrič roj. Pirnat, 81; Anton Jarc; Rada Mohar Andreitz; Alojz Robič; Marija Gruden; Ignac Ramovš; Franc Hussu, 75; Viktor Skvarč, 81; Greta Žerjal roj. Smolčič; Andrej Ujčič; Anka Pernuš; Karolina Obštetar; Jožefa Avbelj roj. Urbas; Leopoldina Bergant roj. Zroc; Marija Jenko roj. Šunta; Stane Porenta; Vinko Pangršič; Mihael Kosterov, 92; Zoran Ražem; Gabrijela Plantar roj. Rainer; Anton Leban; Ivan Urajnik; Mara Šiška-Petrič, 78; Franc Pukl; gradb. ing. Alfonz Dobovšek.

RAZNI KRAJI — Gabrijela Zarnik roj. Kristan, Vače; Evgenija Vidic roj. Radikon, 78; Frančiška Ogrizek roj. Racman, Celje; Franc Franko, Šentvid pri Stični; Janko Klopčič, Škofja Loka; Vera Gorjup roj. Bulc, Mokronog; Vladimira Mlekuž, Gorica; mr. ph. Bruno Tobias, Maribor; Katica Malec roj. Flajnik, Postojna; Alojz Šuligoj, Radeče; Neža Šinkovec, Hrastnik; Tončka Cerar, Lukovica; Stane Gregorc, Mengeš; Marija Mehle (Lukeževa teta Minka), Šmarje-Sap; Greta Zupančič roj. Geister, Kranj; Marija Turk, Lukovica; Franc Kordiš, Kočevje; Slavka Korošec, Škofije pri Kopru; Pavel Langus, Radovljica; Jože Ručigaj, Mengeš; Milena Caharija, Koper; Slava Zajec, 92, Trebnje; Marija Velkavrh roj. Kregar (Sončeva mama), Savlje; Jože Kržin st. (Vrbanov), Sostro; Viktorija Bajec roj. Prelog, Maribor; Franc Krmel, Trbovlje; Manek Fux, 60, Metlika; Karel Hvala, Tržič; Miroslava Ranko, Tržič; Mirjam Ivanc-Pulko, Sodražica; Stanko Cilenšek, Prebold; Ivana Dermota roj. Žilavec, 93, Mengeš; Emilija Ruprecht roj. Springer, Trebnje; Dominik Kejžar, Idrija; Frančiška Perskar roj. Zakošek, 69, Laško; Anton Arhar (Kopinov Tone), Trata pri Šentvidu.

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

ŽEGNANJE V SLOVENSKI HIŠI

V osrednji Slovenski hiši stoji cerkev, posvečena Mariji Pomagaj, zavetnice slovenskega naroda. In vsako leto se meseca maja zberemo tja od vsepovsod na žegnanje, da se tako zahvalimo brezjanski Mariji in jo prosimo pomoči za naprej.

Zjutraj dne 26. maja so darovali mašo v cerkvi Marije Pomagaj msgr. Anton Orehar in drugi slovenski dušni pastirji ob navzočnosti velikega števila vernikov. Med mašo je pel komorni zbor pod vodstvom ge. Anke Gaser. Opoldne pa je bilo v dvorani Slovenske hiše kosilo, na katerem so ostali skoraj vsi prisotni. Popoldan pa so otroci, ki hodijo v osnovnošolski tečaj v Slovensko hišo pod vodstvom Frida Beznika recitirali Župančičevo Z vlakom. Voditeljica šole Marjana Batagelj je za uvod predstavila nekaj misli, ki slede:

„Tudi danes naše misli romajo po preteklosti. Kdo od nas te dni ne misli na dogodke pred štiridesetimi leti? Ta zgodba je danes v središču naših misli, prehaja pa tudi v naše otroke in v otroke naših otrok. Prav to je svetla stran našega obnavljanja spominov: naši otroci nas poslušajo, sprašujejo in čutijo z nami."

Za tem je delegat dušnih pastirjev msgr. Orehar podal letni obračun o delovanju Slovenske hiše, ki je bil objavljen v celoti v Oznanilu. Posnamemo naj le nekaj številk: dohodki so bili $a 1.125.835.—, izdatki za vzdrževanje $a 667.067.50 in za sosednje zemljišče $a 760.285.90; tako da je skupnega dolga od letos in lani v čebelici $a 622.745.90.

Po zaključku so bile v cerkvi še pete litanije, nakar so se zadovoljni obiskovalci počasi začeli razhajati.

MENDOZA

GOSTOVANJE IZ BUENOS AIRESA

Naša mendoška slovenska skupnost je na argentinski narodni praznik doživela še zase pomemben kulturni praznik. Obiskala nas je igralska družina „Slovensko gledališče v Buenos Airesu" pod vodstvom režiserja Maksa Borštnika.

Na odru v novem Slovenskem domu so nam v soboto, 25. majnika ob 8 uri zvečer predstavili Moliérovo komedijo v priredbi Maksa Borštnika „Namišljeni bolnik".

Svobodna Slovenija je ob uspeli petkratni uprizoritvi komedije na odru Slovenske hiše v Buenos Airesu že priobčila podrobno poročilo o delu samem kakor tudi oznako posameznih nastopajočih vlog (v svoji št. 10/85. Ne bomo se tedaj spuščali ponovno v podrobno analizo posameznih igravcev v komediji. K mendoški uprizoritvi naj samo povzamemo, da je nastop žel vsestransko polno mero uspeha. Uprizoritev je za vse posamezne vloge dokaj zahtevna in so bile vse predstavljene v neprisiljeno prepričevalni ustvaritvi. Dokaz v to je bilo že samo dejstvo, da je polna dvorana z živim doživetjem sledila dogajanju na odru.

Pa je temu treba dodati še drug, morda pomembnejši uspeh! Nastop Slovenskega gledališča je bil za našo slovensko Mendozo kot bogat kulturen apostolat. V našo slovensko skupino, tisoč sto kilometrov oddaljeno od našega kulturnega središča v Buenos Airesu, je igralska družina prinesla močno injekcijo poživljenja in navdušenja za našo slovensko besedo in kulturo, česar smo vprav ob zavesti 40-letnice našega zdomstva tako zelo vsi potrebni.

In kar moramo na tem mestu še posebej poudariti, igravska skupina je za ta obisk — ob težavnih gmotnih posledicah našega Slovenskega doma po tragičnem potresu — prevzela nase potne stroške.

In končno: tudi zase je mlada igravska družina izpričala s svojim idealnim navdušenjem za odrsko umetnost v naši besedi, da vprav ob 40. obletnici našega zdomstva lahko še vedno zaupamo in verujemo v bodoče ohranjevanje naših kulturnih in tradicionalnih zakladov v mladem rodu, ki dorašča za nami.

Po predstavitvi so naši mladi v dvorani brž razmestili pogrnjene mize, za katere smo posedli v neprisiljeno veseli druščini k skupni večerji.

Goste je med večerjo pozdravil društveni kulturni referent inž. agr. Marko Bajuk in se jim v imenu vseh rojakov zahvalil za veliko uslugo dragocenega obiska.

Kmalu se je tudi v bratski povezanosti naših mladih z gosti oglasila pesem in še z novo mero poživila družabno razpoloženje.

Prihodnji dan — v nedeljo so gostje sodelovali pri naši skupni maši in pred večernim odhodom v spremstvu društvenih odbornikov obiskali mendoško okolico ter pohiteli tudi med gorske grebene orjaških Andov.

Bb

Osebne novice

† JANEZ HRIBAR

S težkim srcem smo se 23. maja poslovili od našega prijatelja Janeza.

Rodil se je 12. marca 1917 v Gornjih Podpoljanah pri Laščah na Dolenjskem, kjer je preživel mlada leta. Očeta je izgubil v otroških letih; mama, zavedna Slovenka in katoličanka ga je sama vzgajala v ljubezni do Boga in naroda.

Ko so komunisti pričeli pobijati ljudi v okolici Velikih Lašč, se je tudi Janez uvrstil v Vaške straže, najprej v Veliki Slivici in pozneje na Gori pri Sodražici. Ob razpadu Italije se je s soborci zatekel v Velike Lašče in od tam v Turjak. Bil je med tistimi, ki so iz Turjaka naredili izpad in odšli na Zapotok.

Ob ustanovitvi domobranstva je brez pomisleka stopil v njihove vrste. V Ljubljani je bil dodeljen 25. četi, ki je odšla na teren v Velike Lašče. Četa je bila pozneje poslana v Ribnico, nato pa je odšel v podoficirsko šolo in dosegel čin narednika vodnika. V borbah je bil odločen in neustrašen. Po končani vojni se je z drugimi domobranci Rupnikovega bataljona podal v Vetrinje.

Odtod je bil poslan nazaj v Slovenijo; tu se začenjajo zanj in za druge postaje trpljenja:

Prva postaja Pliberk ob predaji, naslednja Slovenj Gradec v šoli, kjer so bili pretepeni in mučeni. Nadalje Huda luknja, ozka soteska na poti proti Velenju. Ob jutranjem svitu se pokaže na desni Velenjsko polje, zadaja priložnost za beg. Brez pomisleka skok med hiše v levo — nič se ni zgodilo, čeprav je bil že dan. Tu poseže vmes božja roka, ki ga je vodila preko gozdov in travnikov. Trpljenje se je stopnjevalo iz dneva v dan, neurje, dež, lakota, negotovost — kam? Odločil se je, da gre domov k materi. Nepopisno je bilo to srečanje: bilo je pozabljeno vse trpljenje. Ob njej je zagorela nova moč za življenje. mati pa se je zahvalila nebeški Materi, da ji je pripeljala domov sina živega in zdravega.

Po dvomesečnem skrivanju se je podal po nevarni poti v Italijo in od tam v Argentino.

V Berazateguiju si je ustanovil dom in družino. Bil je eden med prvimi, ki je pomagal pri ustanovitvi slovenske šole v okraju. In tu se je tudi zanj končal čas trpljenja, ko je po kratki, a zelo hudi bolezni odšel za vedno k Vsemogočnemu, v katerega je imel neizmerno zaupanje.

Naj ti bo lahka ta zemlja; počivaj v miru, dragi Janez!

JB

Darovali so

V tiskovni sklad Svobodne Slovenije je darovala družina D. Hellerja $a 10.000 v spomin pok. Hermana Zupana. Iskrena hvala.

Uprava Svobodne Slovenije

† HERMAN ZUPAN st.

Vsa slovenska skupnost, prav posebno pa še Slomškov dom, se je 1. junija za vedno poslovila od Hermana Zupana st., velikega dobrotnika in neutrudljivega člana naših ustanov, katerim je posvetil vso svojo ljubezen in skrb.

Pokojni Zupan je bil rojen 17. septembra 1900 v Devici Mariji v Polju v družini višjega železniškega uradnika. Že v mladostnih letih se je odločil za knjigovezniški poklic in že pri 22 letih odprl svojo lastno knjigoveznico in tiskarno. Leta 1923 se je poročil s Pavlo Aleš. V srečnem zakonu so se jima rodili 4 otroci: Pavla, ki je umrla pri 15 mesecih, Herman, Lenčka in Alekksander, ki je delil mučeniško usodo 12.000 vrnjenih iz Vetrinja.

Herman Zupan je že v mladih letih aktivno sodeloval v katoliških socialnih ustanovah, kar je še z večjim zagonom nadaljeval v begunskih taboriščih v Lienzu in Spittalu in potem v Argentini kot socialni referent pri Društvu Slovencev, še posebej pa v Slomškovem domu, kjer je bil zamislil, organiziral in vzorno vodil ustanovo Medsebojne pomoči. Nemogoče bi bilo naštevati vse različne načine, ki mu jih je narekovala njegova iznajdljiva ljubezen pri tem delu. Povsod kjer je le mogel, je izkazoval svojo očetovsko dobroto in ljubezen pri tem delu. Zato je bilo samo po sebi umevno, da je bil on boter ob blagoslovitvi Slomškovega doma, in ko ga je lani odbor istega doma odlikoval z naslovom častnega člana, je bilo to le skromno priznanje za tolikšno zavzetostjo in vztrajnostjo in do kraja z ljubeznijo prežeto delo do vse naše skupnosti.

Ko izrekamo naše iskreno sožalje žalujoči ženi Pavli, hčerki Lenčki, sinu Heriju, vnukom in pravnukom, pa jim tudi izrekamo besedo tolažbe, saj je bila zanje še posebna sreča, da so mogli imeti med seboj toliko let tako plemenitega in dobrega človeka, kot je bil dragi pokojnik. Bogu hvala, rečemo v moči svete vere tudi mi, saj je po Njegovi volji pokojni Zupan tudi med našo slovensko skupnostjo toliko časa in tako lepo svetil s svojim zgledom, slovenstvu in Slomškovemu domu posvečenega dela in življenja.

Dobri Bog, ki ga je obdaril s tolikimi talenti in katere je dragi pokojnik tako dobro in skrbno upravljal, naj mu bo za zvesto službo Njemu in nam ljudem, bogat plačnik v srečni večnosti.

SPOMINSKA PROSLAVA V BUENOS AIRESU

(Nad. s 1. str.)

Mašo je vodil Milan Magister ml., ki je najprej razložil v španščini razloge za to daritev, nato pa je sledila spominska maša. Berili sta brala predsednik ZS Lojze Rezelj in ga. Alenka Poznič, nakar je po evangeliju stopil pred oltar msgr. Orehar, s kratkim a globokim nagovorom.

K obhajilu, ki so ga delili vsi somaševalci, so pristopili skoraj vsi verniki v dolgih vrstah.

Med mašo je s kora donela slovenska pesem po prostrani cerkvi. Pod vodstvom dirigentke Anke Savelli—Gaserjeve je pevski zbor Gallus zapel vrsto umetnih slovenskih pesmi, med njimi Serafsko mašo Sattnerja in druge mašne pesmi Sattnerja, Premrla in Tomca. Kot solista sta nas prevzela operna pevka Bernarda Fink in njen brat Marko, ves zbor pa je izvrstno in občuteno zajel naše spominsko razpoloženje. Pri orglah je dovršeno igrala Anica Arnšek in z njimi dosegala mogočne akorde.

Za konec je zbor Gallus in vsa cerkev zapela visoko hvalnico Najvišjemu za vse prejete dobrote v zadnjih 40 letih: Hvala večnemu Bogu se je doneče razlegalo po vsej cerkvi.

Izhod iz katedrale je bil tudi čisto slovenski, saj je sprevod narodnih noš in številnih vernikov spremljala pesem Marija skoz življenje, zapeta z vsem navdušenjem in hvaležnostjo Materi božji.

Povorka

Po maši se je pričela povorka iz cerkve na kilometer in pol oddaljen trg San Martin. Na čelu sta stopala Ivan Korošec ml., s slovensko in Lojze Lavrič z argentinsko zastavo, za njima pa vse narodne noše, ki se jih je zbralo za to priložnost izredno veliko (okoli 200 jih je bilo), od najmlajših, ki so komaj hodili, pa do starejših mater; gorenjske in belokranjske, fantje in dekleta. Med njimi so stopali zastavonoše, ki so nosili še 10 drugih zastav iz raznih slovenskih domov in organizacij.

Zadaj so se razvrstili bivši borci, nato pa ostali Slovenci v urejenem pohodu in popolnem molku. Vsa povorka je napolnila precej kvadrov po najbolj znani buenosaireški cesti Floridi. Ob povorki so hodili mladi in delili mimoidočim za to priliko natisnjeno brošuro Eslovenia y los Eslovenos, kjer je bila prikazana kratka zgodovina in problematika Slovencev, posebej pa še komunistični genocid pred 40 leti. Pri tem smo doživeli tudi presenečenje, ko so se po zidovih na ulici pokazali lepaki, ki so zahtevali „človekove pravice za svobodno Slovenijo", in protestirale proti genocidu.

Te lepake je zahtevala mladina, da tako pokaže pred Argentinci slovensko problematiko; mladi so jih navdušeno hiteli lepiti po Floridi. Mimoidoči Argentinci so z zanimanjem spremljali vso povorko, spraševali in z veseljem sprejemali razlago in brošuro.

Pred spomenikom San Martina

Ko je povorka dosegla trg San Martina, se je zgrnila okrog velikega spomenika Osvoboditelja Argentine generala San Martina. Narodne noše so se postavile ob spomenik, predenj pa so stopili predsednik Zedinjene Slovenije Lojze Rezelj in obe starešini Vestnika in Tabora Slavko Urbančič in Ivan Korošec in ponesli venec, to pot povezan z argentinskim trakom in napisom, prav do vrha stopnic. Pred zbrane je takoj stopil dr. Andrej Fink kot predstavnik Zedinjene Slovenije in z močnim glasom prebral spomenico, ki smo jo Slovenci naslovili na Argentince.

V sonce nedeljskega opoldneva e je nato zaslišala domobranska himna Oče, mati, ki so jo povzeli vsi navzoči Slovenci, strnjeni okoli spomenika, in jo mogočno in zmagoslavno odpeli.

S tem je bil uradni del končan. Pred spomenikom so se slikale še narodne noše, ki jih je bilo kot zlepa ne, in so dajale mogočen vtis argentinskim opazovalcem. Počasi pa so se tudi začele razhajati skupaj z ostalimi na svoje domove.

Slovenci v Buenos Airesu smo s to dvodnevno prireditvijo pokazali Argentini in vsem po svetu, da je bilo 40 let svobodnega življenja tudi istočasno 40 let zvestobe našim idealom in tistim, ki so zanje darovali svoja življenja v komunistični revoluciji in njej sledečem genocidu.

NAMESTO KRIŽA NA GROB

Osemrtnice v spomin žrtvam komunistične revolucije bomo zbirali do 23. junija; zadnje bomo objavili v zadnji številki tega meseca.

S svojim darom pomagate, da vsi skupaj dostojno in pietetno proslavimo spomin naših junakov.

INFORMATIVNI SESTANKI "SLOGE"

Za jesensko in zimsko sezono leta 1985 je SLOGA programirala naslednje informativne sestanke:

1) Slovenski dom v San Martinu — v nedeljo, 5. maja po slovenski maši ob 10. uri; že izveden.
2) Hladnikov dom v Slovenski vasi — v nedeljo, 19. maja po slovenski maši ob 11. uri — že izveden.
3) Slovenska pristava v Castelarju — v nedeljo, 23. junija po slovenski maši ob 11. uri.
4) Slomškov dom v Ramos Mejía — v nedeljo, 30. junija po slovenski maši ob 10.30 uri.
5) Naš dom v San Justu — v nedeljo, 7. julija po slovenski maši ob 9.30 uri.
6) Slovenski dom v Carapachayu — v nedeljo, 14. julija po slovenski maši.

Vsi informativni sestanki so kratki in predstavljajo prijateljski in neformalni razgovor o delu in stanju SLOGE ter vrstah njenih zadružnih denarnih in socialnih poslov. Pred vsakim sestankom postrežemo vsem udeležencem z zajtrkom.

POZOR — VAŽNO!

Na zadnjem sestanku v Carapachayu dne 14. julija bomo med vse udeležence letošnjih sestankov iz vseh slovenskih središč izžrebali lepo praktično darilo!

Prosimo, ne odlašajte s poravnavo naročnine!

MUTUAL SLOGA

Matrícula INAM 580

Sarmiento 385 - 1er. Piso - Of. 10 Capital Federal

CONVOCATORIA

De conformidad con el artículo 28º del Estatuto Social y con lo dispuesto por el Acta Nº 60 del Organo Directivo de fecha 31 de Mayo de 1985, se convoca a los Señores socios a la quinta Asamblea General Ordinaria, que se realizará el día 21 de Julio de 1985 a las 10.30 horas en la sala del Centro Esloveno sito en la calle Ramón L. Falcón 4158 de la Capital Federal, para tratar el siguiente

ORDEN DEL DIA:

1º Designación de 2 asambleístas para firmar el Acta de la Asamblea.
2º Elección de 3 miembros de la Junta Electoral, según lo dispuesto en el artículo 40º de los Estatutos Sociales.
3º Consideración de la Memoria, Balance General, Cuenta de Gastos y Recursos e Informe del Organo Fiscalizador, correspondientes al Ejercicio Económico Nº 5, iniciado el 1º de 1984 y finalizado el 30 de Abril de 1985.
4º Elección de 2 miembros titulares y 1 miembro suplente del Organo Directivo y 2 miembros titulares y 1 miembro suplente del Organo de Fiscalización, de acuerdo con el artículo 15º de los Estatutos Sociales.
5º Consideración y aprobación de Revalúo Contable conforme con la Ley 19.742.

ORGANO DIRECTIVO DE LA MUTUAL SLOGA

El quorum de la Asamblea será de la mitad más uno de los Asociados con derecho a participar. En el caso de no alcanzar este número a la hora fijada, la Asamblea sesionará 30 minutos después con los Socios presentes, cuyo número no podrá ser menor al de los miembros de los Organos Directivos y de Fiscalización.

5. kulturni večer SKA XXXII. sezona

Predstavitev FRANCETA PAPEŽA nove knjige:

„DVA SVETOVA"

Knjigo bo predstavil dr. Jože Krivec.
Gornja dvorana Slovenske hiše, v soboto 22. junija ob 20. uri.

OBVESTILA

NEDELJA, 16. junija:

Procesija sv. Rešnjega telesa ob 15.30 v Don Boskovem zavodu v Ramos Mejiji.

Na očetovski dan, opoldne, bo **Zveza žena Slovenske vasi** v Lanusu pripravila za vse vaščane družinski asado. Prijave sprejemajo članice Zveze žena.

SOBOTA, 22. junija:

Redni pouk Slov. Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

SKA: 5. kulturni večer. Predstavitev Fr. Papeža knjige „Dva svetova" ob 20. uri. v gornji dvorani Slov. hiše.

NEDELJA, 23. junija:

V Zavetišču dr. Gregorija Rožmana ob 11 sv. maša za vse pobite soborce s kratko komemoracijo. **Ob 10. uri** redni občni zbor Zavetišča.

Proslava slovenskih šolskih otrok v Slovenski hiši ob 16. uri.

Informativni sestanek SLOGE na Slovenski pristavi ob 11. uri.

SOBOTA, 29. junija:

Spominska proslava žrtev ob 40-letnici zdomstva v Slomškovem domu.

NEDELJA, 30. junija:

Informativni sestanek SLOGE v Slomškovem domu ob 10.30 uri.

SOBOTA, 6. julija:

Redni pouk Slov. Sred. tečaja v Slovenski hiši ob 15. uri.

V Slovenskem domu v Carapachayu igra „Dom".

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 19.15 sv. maša za rajna urednika Svobodne Slovenije pok. Miloša Stareta in Slavimira Batagelja.

Seja Konzorcija Svobodne Slovenije v Slovenski hiši ob 20. uri.

NEDELJA, 7. julija:

V Slovenskem domu v Carapachayu „Dom".

Informativni sestanek SLOGE v Našem domu ob 9.30 uri.

NEDELJA, 14. julija:

Tombola Duhovnega življenja v Slovenski hiši.

Informativni sestanek SLOGE v Carapachayu po slovenski maši.

NEDELJA, 21. julija:

Občni zbor MUTUALA SLOGA v Slovenski hiši ob 11. uri.

JANEZ PAVEL II. je posvetil 28 novih kardinalov: 17 Evropejcev (5 Italijanov, dva Francoza, dva Nemca, dva Poljaka ter po eden iz Avstrije, Španije, Holandske, Belgije, Češkoslovaške in Ukrajine). Sedem jih je iz ameriškega kontinenta: štirje iz severa (dva iz ZDA, dva iz Kanade) ter trije z juga (Nikaragva, Venezuela in Čile). V kardinalskem zboru je sedaj 81 Evropejcev, 39 iz obeh Amerik, 16 Afričanov, 13 Azijcev in 3 iz Oceanije.

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4158
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503
Glavni urednik:
Tine Debeljak ml.
Uredniški odbor:
dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit, dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831

Naročnina Svobodne Slovenije za l. 1985: Za Argentino $a 5.300, pri pošiljanju po pošti $a 6.000; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 60 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

ZAVETIŠČE DR. GREGORIJA ROŽMANA

NEDELJA, 23. JUNIJA 1985

Ob 10 Občni zbor Zavetišča
11 Sv. maša za vse padle in pobite soborce, nato spominska proslava.

Vse rojake vabimo skupno preživeli soborci.

Tabor - Vestnik

Sledi kosilo. (Prosimo, da prinesete jedilni pribor.)

„Narod naš umreti noče!"

Spominska proslava ob 40-letnici junaške smrti borcev za svobodo

v soboto, 29. junija ob 19.30
v nedeljo, 30. junija ob 9

vabi **Slomškov dom**

KLINIČNE ANALIZE

Lic. Zofija Pograjc

"Obras Sociales"
Bolnike obiščem na domu.

Informacije na Tel. 629-6901.

Termas de Río Hondo

Sporočamo, da smo zaradi nepredvidenih težav preložili izlet od 6. do 15. septembra.

Za prijave in informacije Tel.: 629-0851 po 18. uri.

Mimi Kočar
Peter Pavšer

ZAVAROVANJE VSEH VRST

M. in H. LOBODA

Sarmiento 385 - 1. nadstr. - pis. 10
Buenos Aires - Tel. 312-2127
vsak dan od 11 do 18.30

✝

Vsem znancem in prijateljem sporočamo žalostno vest, da nas je spravljen z Bogom dne 8. junija za večno zapustil naš mož, stari oče, brat, svak, stric in tast, gospod

Janez Ozimek

Pokopali smo ga na pokopališču Villegas v ponedeljek 10. junija, kjer čaka vstajnja.

Zahvaljujemo se gg. duhovnikoma M. Borštnarju in dr. Starcu za vso duhovno tolažbo, pogrebno sv. mašo in vodstvo pogreba.

Posebna zahvala T. Oblaku, ki nam je ob tem hudem udarcu stal ob strani, L. Hrenu za poslovilne besede in vsem, ki so ga kropili in spremljali na zadnji poti ter darovalcem cvetja.

Priporočamo ga v molitev.

Žalujoči:
žena **Francka,**
sin **Janko,**
hčerka **Cvetka,**
sestri **Francka** in **Milka,**
brat **France** z družinami
in ostalo sorodstvo.

Junija 1985, Buenos Aires, Rožempelj, Mlačevo in Jesenice

Marja Rodziewiczowna (45)

HRAST

(DEWAJTIS)

Na to prijazno besedo je vzdihnila v globini srca in dolgo molče jokala. Potem se je malo obvladala, otrla oči, odstranila lase s čela in že z mirnim pogledom pogledala na spremljevalca.

„Ah, to ni nič, gospod... Če govorim, me nič bolj ne boli, kakor ko neprestano sanjam o tej strahoti in jo imam pred očmi... Toliko let je že minulo, čas bi bil, da bi postala trda... Odkar sem tu med vami, mi je teže, sredi tujcev — zato danes tako plačem. Tam v Ameriki sem imela toliko prijateljskih src, ki so me varovala pred temi spomini, toda tukaj neprestano mislim... V domači hiši vedno prihajajo starši pred oči... A moji so tako daleč... In zaman so poginili!... Vam se zdi, da je s tem že konec, kar sem vam povelala. Ne, videla sem še hujše stvari. Mati ni slišala mojega joka, toda oče je čul... Bil je poln ran, kri je tekla iz njih, zavrgli so ga že kot mrliča, pa je vendar slišal in je hotel vstati ter me vzeti v svoje naročje in odnesti iz koče... Noč je bila črna kakor pekel; na kolenih — kajti noge je imel pokvarjene — me je privlekel v goščavo, me tam skril in sam legel k meni... Mislila sem, da je umrl, in mi je bilo strašno. Pritisnila sem se k njemu in si nisem upala ne dihati ne jokati...

Vrenje v naši koči je še vedno trajalo: morali so nastati neki prepiri o razdelitvi plena in zmagoslavni kriki... Potem se je nekaj zasvetilo na nekem mestu, potem na drugem in nato na tretjem... Vpitje je naraščalo, tedaj pa je bruhnil ogenj pod nebo, razsvetlil jaso in drevesa v gozdu. Naša koča je bila vsa v plamenih... Indijanci so jo obdali krog in krog, zaplesali okoli nje svoj bojni ples in zapeli svoj divji spev, ki je rezal v srce... Vsa v strahu sem začela vleči očeta za rokav in za obleko, kličoč: ‚Mama! Mama! Mama gori!' — on pa je omedlel zaradi odtoka krvi in se ni zbudil. A žar je rasel in požiral tolikoletni napor, ves naš zaklad in — materino truplo...

Ogorki in razvaline so ostale na jasi — kot tukaj!... Sovražniki so vse pobrali in uničili..."

„A oče," je zašepetal.

„Oče je toliko okreval, da se je privlekel do prvih naselij. Naletel je po sreči na gospoda Marwitza. Hotel se je vrniti v domovino, pa kakor vse, ga je tudi to razočaralo... Sedaj se tudi mene prijemlje misel, da bi bilo bolje ostati tam. Zakaj sem se vrnila?... Tu mi je bilo tako hudo, dolgočasno, prazno..."

Pri teh besedah je vstala in se ozrla po jasi. Nista zapazila, da je padel že gost mrak. Nekoliko bledih zvezd se je zarisavalo na temnem obzorju in rosa je pokrila mah in travo.

„Dolgo sem vas zadržala. Oprostite!... Clarke se gotovo ne misli vrniti. Bom že kar sama zaplula s čolnom in mu ga pošljem nazaj."

„Gotovo so ga zadržali čez noč v Skomontih."

„Zasluži nagrado za dolgočasje v Pošwicah, ki ga mora prenašati z mano. Zbogom, gospod, in hvala vam za družbo. Kaj ne boste res nikdar prišli do Pošwic?"

„Če želite, gospodična, sem lahko še danes tam!"

„Ali iz usmiljenja, gospod Czertwan?" je vprašala s čudnim glasom.

„Zakaj?"

„Sodim, da ne zaradi lastne prijetnosti..."

Ni odgovoril.

„Morda zavoljo lastne bolečine," je pomislil z grenkobo, a ni preklical besede.

Prvikrat v življenju je Marko Czertwan opustil svojo dolžnost. Zaman sta ga čakala Ragis in Juchno in bolni Wojnat, niso ga pričakali v Skomontih in na župniji, v Žwirblah in Ejnikah. Ostal je v Pošwicah.

Ko bi videl naprej nesreče, ki so padle nanj zaradi tega enega dne, morebiti bi ne ostal. Ali pa — kdo ve?

VIII.

Nad jezero v Wilajkah je padla noč in prekinila delo.

Dva tabora sta nočevala na bregu vode pod listnatimi šotori, odpočivajoč se od dnevnega dela. Na eni strani trgovci z vozmi, na drugi pa ribiči.

Iz židovskih šotorov se je razlegal hrup in prepir, pri ognjišču Žmujdžinov pa so utrujeni ljudje legli spat, drugi so peli pobožne pesmi ali pa molili večerne molitve, bedeli pod šotori, kadeč iz čeder in podnetajoč ogenj. Tu je sedel Marko, Gral, mladi Downar in Ejnacki iz Sandwilov, med njimi pa je dremal tudi Clarke Marwitz, utrujen od celodnevnega ribolova in gibanja.

Že davno so povečerjali, sedaj so pa obkolili Lukeža Grala, ki jim je z žalostnim, stokajočim glasom pripovedoval staro bajko:

„Lepa Egle je živela sama pri bogatih starših in hodila vsako jutro po rože nad jezero daleč v goščavo ter pri tem čudovito pela. Nekoč se je razdelila voda in zeleni zmaj je vstal iz globin in jo pozdravil s človeškim glasom: ‚Pozdravljam te, lepa deklica! Bil sem kraljevič, bogovi pa so me zaradi lepote spremenili v zmaja. Žaltis mi je ime in tam na dnu vode imam jantarno palačo in biserne vrtove, tam dobivam tudi svojo prejšnjo lepoto. Ničesar mi ne manjka, samo žalost me muči, kajti sam sem sredi zakladov in palač. Dnevi mi beže v tesnobi in boli, kajti nobena deklica me noče za moža. Stopi k meni, lepa Egle, bodi kraljica mojega kraljestva, postani moja žena!'